

ORADEA-MARE (NAGYVARAD)
22 Novembre st. v.
4 Decembre st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 81.

ANUL XVII.
1881.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe de an 5 fl.; pe
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Margareta regina Italiei.

Nu este încă nici un an, de când ilustrarăm aceste pagine cu portretul frumoasei regine a Italiei. Acuma, din incidentul vizitei la curtea din Viena, publicăm alt portret al ei, făcut după o posă mai nouă.

Asemănând aceste două portrete, deosebirea este foarte mare. Primul ne înfașează o femeie în splendoră frumuseții sale admirabile; al doile însă ne indică urmele unor suferințe mari. Se știe, că atentatul în contra bărbatului său, care s'a petrecut în presința ei, a sguđuit profund internul ei. Din momentul acela o cuprinsé o spaimă grozavă, n'avea linișce nici ziua nici noptea, totdeauna și pretotindene vedea pumnalul asasinului. Spiritul ei se tulbură, deveni melancolică, încât curtea și poporul se temeau de un sfârșit tragic.

Dar încetul cu încetul impresiunile dureroase i dispărură. Regina renviă. Spiritul ei se 'nsenină, dar urmele suferințelor remaseră imprimare pe fruntea sa. Ietă deosebirea între portretul ce-l publicarăm an și între cel de acuma.

Dar și rensănătoșată, ea nu lasă bucuros pe soțul seu regal a călători singur. Împărătesa-regina Elisabeta știe această, de aceea aflând că regele Umberto are să facă o vizită la curtea vienesă, prin o atențiune delicată, a invitat și pe regina Margareta, care apoi și însoși pe bărbatul ei la Viena.

Festivitățile aceste trecură, dar suvenirea frumoasei suverane a Italiei va rămâne neștersă.

Neștersă va rămâne póte și urmarea acestei întrevederi. Orisonul politic al Europei se tulbură din tóte părțile. Cine știe, decă nu ne aflăm în aju-

nul unor evenimente mari?! În ele atât Austro-Ungaria, cât și Italia pot să jóce roluri de frunte. Atunci amicitia va fi de mare preț.

Nu cumva doră și acesta întrevedere va fi fost lėgănul unei alianțe? Nu este de competența noastră a discută ceștiunea această. Cronicari, noi numai ilustrarăm faptul. Viitorul va da deslucirile, probând séu desmințind comentariile făcute.

I. H.

Margareta regina Italiei.

V o l u n t a r u l .

— Novelă originală. —

(Urmare.)

— Hah! — răcniă Iancu când se află singur, — această stare a lui Robescu me omorâ. Vulpe ticaloasă, mi-ai răpit taina, și acum cauți a dobândi și aceea, ce-mi făcui drept țintă a vieții!

De o mie de ori blăstêmă și ierâș în nădejdi voioase omorâ ori ce cobire rea.

O învingere cerea el, o singură învingere și asta o punea pe sêra „balului“, în care scie Ddeu cum, bietul sêu părinte trimise niște parale, de se ecvipă de nou voinicosul sêu fiu, din crescut până la tălpi.

Probă junele amoroș de deci de ori fracul, gileta tăiată, cravata și cilindrul; făcea posituri înaintea oglindei și probă „ciardașul“ în care escelă deosebit. Cu îndestulare bogată priviă cu ce eleganță fluturau aripele fracului pe lângă sine, și cum lumina se resfrângea pe lacul stiletelor sale.

Ce alta trebuia feciorului decât un pic de noroc, și feta sê fie a lui? Scia, că femeile iubesc vestmintele, și ore nu trebuia sê fie ea rapită de cravatara lui nêuosă și alêsă? Hah! aici eră nodul, Robescu pică negreșit, căci până-i codru admirabila barbă nu putea ascunde îmboțela toaletei sale vechite!

În rëndul portului, nime nu se putea prinde cu Iancu, așă își perfecțiunase gustul și eleganța. Robescu pe lângă el se vedea de-o poștă că este stipendist, ce abia incurcă cu bieta vieță. Deci cum sta lucrul, învingerea eră pentru Iancu. El își promenă drept și strimb, cum se dice inginirea stradă, cochetând în feliori și chipuri, cu feresta Piroșkei.

Părea că timpul își schimbase cursul, așă trecea de a muncă. Momentul în care avea brațul lui sê se înmlădie pe lângă talia silfidă a fetei, părea că nu se mai apropie. Injură asta trăgânare nemilôsă, căci începuse, a-l topi.

Cinci zile mai erau, apoi patru, și atunci numai trei, când primi sub forme aspre încunoscințarea: că el ca voluntar înrolat, avea se între îndată la regimentul ce sta în garnisonă la T.

O lovitură mai cumplită nici nu putea eroi dușmânôsă ursită pe inima lui. Ca copaciul sdrobotit de tresnet se simțea prada unor ticăloșe figuri. Se aruncă pe canapea c'un strigăt desperat, și de nu eră Robescu, săriă prin feresta spre a-și versă crierii pe trotoarul de pôtără.

Nu-l mai răbdase înlăuntru, eși afară nebun, cu capul gol și cu mintea aiurindă. Omenii se uitau după el, ier un policist i puse mâna pe umer.

— Prietene! — grai Iancu, — lasă-me în fundul Dunărei, căci și așă s'a isprăvit vieța mea!

Omul legii i respuse ceva, ce în zăpăcela lui nu pută înțelege. Destul că de când își veni la sine, eră în o odaiță strimță; în ea petrecu două gróznice.

Alți ômeni îl reclamară, alții îl conduseră la gară, numai ajuns în T. sub nemilôsă fôrfecă, cuprinsă starea lui. Eră dară adevărat, ca recrut cu capul tuns până la pele, se puse după un cot al casarmei, și plânsé amar acele icône a trecutului, ce altă-dată îl umpleau de dulci fericiri.

Câmpul junetei sale dase a vesteđi de viscolul ce-și preumblă grózele sale. În momentul când avea sê căștigi o inimă ca a Piroșkei, eră mai mult ca întemplantare, eră intriga omenescă care-l alungasé în pustiu. Blastemă oribil legea ce-l rupse de lângă ea, pentru a-l viri în niște vestminte ce ca-o viie batjocură atêrnau pe el.

Vai! ș-ducea aminte și suspină după acele vremuri povestite de moși, când și sluga popii eră scutit

de ostășie. S'ar fi opus acum, însé un strumen căprar i ceti unui paragrafi din „reglama“ și se vedea, că dela început puse ochi rei pe bietul voluntar.

Se îngrozia de nôpte, căci până ce el părăsit în în casarmă oftă, Robescu avea largul balului, dóră briliant lângă Piroșka, cu fracul și cilindrul ce uitase a luă cu sine.

Vai! ce amar, și ce cumplită gróză. Jalusia sfâșia ticăloșeșce inima lui în mii de bucăți. Sub povara durerii s'ar fi bătut fără milă, căci el ênsuș ajutasé lui Robescu a se lingări pe lângă fetă.

Dar Piroșka, oh! cine putea sê se îndoiescă de statornicia ei? Cine putea a se apropia de ea acum, când elegantul ei cavalier eră departe în nenorocire? Nime! nime — sufletul ei posedă mai multă nobleță de cât a nu simți cu doișe obide, perderea lui.

— — Mângăieri dulci, balsam pe sdrobotile dorinți...

Međul noptii îl găsi punênd cu melancolie sub adresa ei, patru côle scrise des, și mêrunt.

Har astei istețe invențiuni, se ușurase câtva, apoi aruncând o privire tristă asupra tovărășilor ce dormiau pe culcușul țapen de paie, se scutură de fiori — trase aspra ponévă peste cap șoptind: „Feta sê-mi fie credincioasă, sciu că Ddeu nu me va părăsi“, și-și lasă urechea pe căpêtăiu.

Des de diminêță prin cêtă și frig, în fața unui vânt ce cobia a pustiu, bietul voluntar oftând după „mencicoful“ sêu elegant, cu pușca la umer făcea: „Eins, zwei, eins, zwei“. Se poticnise în mai multe rënduri sub povara neobicinuită — îl dureau spatele și-l stringeau curelele, dar tăcea și esercită, căci ca unicul voluntar în companie, se astrinseră la el, ca la o mică comedia.

Făcuse iute cunoscința camaraziilor — făcuse după acea lege a firei, ce uneșce nenorocit cu nenorocit. Erau români bravii, români ce abia recunoscându-și fratele de sânge sărira a arêta dlui „Freiwilliger“ cum are a se învêrti după „Forschrift“.

Diin acești ômeni onesti alese pe unul ce pentru vorbă bună și-un mic bacșuș făgădui a-i fi drept servitor. Beură la olaltă alvălugul acestei înțelegeri, și prin voia ce se nascu redicará pe Iancu în sus ca sê trăiescă mult, și se cătănescă în pace.

Natura nefătărită, și glumele lor aduse de prin hore și șeđetori de fete, înveseliră pe Iancu, și mai târđiu se simția atras cu ôre întregi a ascultă câte o poveste remasă de bêtrâni, ici coela împodobită cu câte o săritura tinera și sarcastică. Cu superiorii însé avu stare mai ciudată.

Domnilor părea ca delectare a-l mêsura cordiș. și-a scăpă câte o vorbă pônca în socota lui. Ba nu trecu mult și primi o dogenă — o blagă de dogenă. căci adevărat — voluntarului nencetat mai sbernaia în soratul, și nu treburile militare.

În vremea cea fusese vorbăreț, învêrtia vorba cu coțea, și frigea pe ori cine cuteză a-l înghimpă cu ceva. Acum însé devenise mic; limba cea istetă amuțise cu desêvêrșire. Córnela ce avusese ca un cerb de fală — se muiră cu tot. Începuse după multe chinuri a învêta și tăcerea, așă cerea subordinațiunea.

Eră smerit acum, și cu frica lui Ddeu, trudind cinstit spre a implini prescisele legi. Pe când resullă cređend a fi biruit cele mai multe pedeci, stând țapen în „gledă“ se apropia căpitanul c'un zimbet, a bună sémă spre a-l laudă — așă gândi Iancu.

Se făcuse roșu, vechia vanitate i gâdelia bârbia.

Dar în locul astei bucurii simți o sdravenă scuturatură, și pe căpitanul strigând: „Voluntariule! de când e obiceiul a te înfăcișă cu bumbi negri, și cu pușca ruginită?“

— Dle căpitane! e vina servitoriului, — răspuse el cu mâna la căciulă.

— Ce? Voluntarii ai servitori? Scii dta, că asta îngâmfare me îndemână a-ți pune știința militară la probă?

Iancu s'ar fi băgat în pământ de asta rușine; ni-mernicul eră destul de necioplit a-l da de ocară înaintea companiei întregi.

Eră bătut, sta încă în positură liniștită, dar înghițată noduri mari, destule spre a-l năduși.

Copleșit și ascuns se trase la menagiu, când aduse Ninu o scrisoare ce miroasă a flóre. Măncare, ne-caz, lume și trauă uită cetind șirele Piroškei. Copila bocea ca o turturică; plângea dezastrul ce-i despărțise — nu-i perise însă nadejdea, că după asta probă, fericirea lor va fi senină și strălucită.

Sărmanul june! sorbiă cuvintele ei și simția crescându-i puterile. Nu ostașia, nu straja la „pușcăriie“ său „prăurie“; nu dogenele căpitanului — ci iadul se elătescă din țigini, cu demonii se lupte, oh! aste încă erau nimica pentru a le face de dragul unei fete cum eră Piroška!

Ca niște înșirate mărgărite, i trimitea rodul improvisării sale — versuri croite în timpul nopții, când abia mai credea că are picioare, așa frig eră. Și jură credință până după mörte, i imbiă viața și truda ce-și da spre a sfărși ostașia, ca apoi se se pună a-ș aședă casa și mésa, ca omul cinstit...

Ce frumósă ținea lumea în asemenea visuri, ce palpitate ferbinți treceau tinera lui inimă când gândia, a ședé la cuptoriul cald — la lumina amicabilei lampe, avënd de drépta o nevestică sprintenă ce aședă finge-lele pentru theă?

Nu cuteză a da mai lung frâu iluziunilor amăgitoare, sărmanul nici pe de parte se gândescă, că și așa frâu se făcuse pré lung.

Desmerdat de speranțe avea peptul plin de emoțiuni — nimerui însă nu lăsă a pricepe. Avusese grea învățatură — prietenul mai sincer îl tradase urit; Robescu da, fratele și încređutul său avea pe suflet ca păcat, că el petrecea un an al juneței, în pustiul ostașiei.

Vedeă acum curat, că falsitatea, egoismul și intriga fac la olaltă amicitia omenescă. Nu-i mai trebuia deci alte suflete încređute — Piroška eră destul, pentru viața întregă.

Însé cine nu scie, că norocul și uiaga se sparg mai îngrabă?

Bietul Iancu făcú și acésta esperința, când băiatul telegrafului i aduse o depeșă cu următorul cuprins:

„Astăzi 9 ore s'a cununat Robescu cu Piroška, în biserica luterană din piața X“.

Vai! eră cu puțință asta mișelie, se se fie întemplat? Piroška trădătoare, și pentru Robescu?

Nu putea cuprinde vestea, căci eră neputințosă și pré crudă... Dar după o și gróznic de lungă — după o și de nădejdi și sdrobotore chinuri, o a dóua mână i trimise estrasul cununfei severșite.

De se scutură pământul, și se ruina ceriul, de-ș luau apele drumul spre patul isvorului lor, mai mult de ce eră nu puteau zăpăci pe Iancu.

Se întunecase lumea, cęta il orbică, nu mai scia strigă alta, ca „Piroška! Piroška!“

Tovarași privind a milă, voiau a-l duce în spital. Ninu însă se opuse; nu da cu capul a-l duce.

— Ce ve nerodiți, — șise el, — bóle de aste nu sciu doftorii lecuți. Lăsați pe mine ortaci — un ceas, și stăpânul meu stă teafer numindu-me „putzer“ cum adecă m'a poreclit dl căpitan.

Rostind aceste aduse dela fântână un căberaș cu apă prospetă — se mai învęrti, mai surise, apoi il tórnă fără multe forme dlui „Freiwilliger“ pe crieri.

Emilia Lungu.

(Va urmă.)

Intrând în tómnă vieții.

egura de tómnă s'a culcat pe munte,
Gânduri mari și grele coper a mea frunte;
Căci trecut-a véra, tinereța mea,
Paseri, dulci fantasii, au sborat cu ea.

Am visat odată visuri de plăcere,
Dar mai fie-care rënd pe rënd imi pierde,
Căci cređui că omul póte tot ce vré,
N'am șciut că vieța-i clipă mitutea.

Am intrat în lume plin de fericire,
Că și eu am dóră pe pământ menire,
Sé vindec o rană, sé șterg lacrimi vechi,
Ce storc suferințe fără de părechi.

Pentru omenime, pentr' a mea națiune,
Mi-a dat boldul sacru sufletul meu june;
Căci vedeam cum ele: mama, fiica ei,
Sunt ingenunchiate crud de cei mișei.

Ș-am pășit în luptă, innălțând altare
Pentru libertate, pentru 'naintare;
Am aprins în ele focuri ce nu pter,
Fumul de tēmăie se nălță spre cer.

Și simțieam plăcere, aveam bucurie,
Căci vedeam alături tóte cum învie,
Drag priviam cu soții cum mereu, mereu
P' orison apare mândrul curcubeu.

Au trecut la mijloc ani de lucruri grele,
Bucurii mulțime, dar și grigi în ele,
Și grigi tot mai multe, căci la ori ce pas
Eu vedeam nainte cât a mai rēmas.

Din acele multe visuri minunate,
Vai cât de puține sunt realizate,
Și me tem că multe nici nu s'or puté,
Pērul sur mi-anuncie: vine tómnă mea.

Gândurile grele mintea mi-o frământă,
Din illusii nalte am speranța frântă,
Și mai fie-care și-mi aduce mort
Vr'un plan din junie ce 'n sinu-mi il port.

Dar ori cât de tristă priveliștea pare,
Nu-mi pot face parte cruda renunțare;
Până ce-am putere, până ce trăiesc,
Nu s'a stinge 'n mine boldul cel ceresc!

Iosif Vulcanu.

Suvenirii și notițe de călătorie.

(În Transilvania, România și Dobrogea.)

(Urmare.)

XXVII.

Așteptând după sosirea vaporului la Smârda, ve spun drept cumcă am căpétat fόμε. Puțin după ce

m'am așezat, am luat un dejun românesc, însă din bucatărie nemțescă. Strig după Kelner, să-i plătesc, îmi răspunde „gleich“, apoi nu-l mai văd. Ce noroc, că mi-a dat barem de mâncat, căci altcum ași fi pățit ca Românul carele își mănca mălaiul, până ce-i veni neamțul cu „gleichul“, cu acea însemnată deosebire, că eu nu aveam mălaiu.

Dela Turtucaia ne eși înainte un caic, un vas mic acesta de apă, care aduse pentru imbarcare pe un turc cu 6 cadine (femei turcoice) și un neguțător grec dela Brăila.

Eu me suisem ieră pe pod, povestiam cu căpitanul și cu ceilalți ai mei cunoscuți afară de profesorul amintit carele se culcase, și făceam contemplările mele în toate părțile.

În partea spre România nu puteai vedea nimic, dar cu atâta puteai vedea mai mult în partea Bulgariei. Am amintit mai sus cumcă malul drept al Dunărei este mai înalt decât cel stâng, ma în multe locuri are povârnișuri însemnate. Cu cât se departează privirea, cu atâta delurile se înalță mai mult, cugeti cumcă toate sânt așezate anume așa ca densesle să potă privi mișcarea Dunărei, ieră colo în fund, departe, abia se vede cu ochianul, își înalță pe deasupra maiestos bătrânul Balcan pisurile și comele sale. Ceta formată de rađa sôrelui ce-l încungîură, pare că este un vestmēt de doliu, pare că jăleşce după dîlele din vechime, când semiluna respândia spaimă și grôză în Europa și ținea cu îngâmfare sub domnia sa pe toate poporele sclăvite. Pare că se uită cu superare la Dunăre și cu mare umilintă la Carpați, pentru că s'a împlinit profeția ce-i cântă poetul:

„Prădalnicului vultur din barbarii Balcani
În patru părți a lumii sbor smulsele lui pene!
Și cântă libertatea pe maluri Dunărene“.

Vasilie Alecsandri.

Întru acea grecul ce veni dela Turtucaia încă se sui la noi pe pod. De și grec, ce densusul nu negă, se da de mare Român, eră cetățan din Brăila și cu o stare materială foarte bună. Pe când povestia grecul cu un alt comerciant tot din Brăila, însă Român, eu me uitam cu perspectiva la o naie cu pânzuri ce eră înaintea noastră, însă în mare depărtare. Uitându-me, deodată fără voia mi-se întălnesc ochii cu a unei cadine ce eră pe podul dela cl. II și care avea de cuget să mănca, spre care scop ș-a desvilit fața.

Pentru a fi înțeles, trebuie să dau espicare la următoarele:

Vaporul pe Dunăre are două despărțeminte seu clase, cl. I și II. Cea d'ântăiu este mai elegantă, saloanele cu bance și cu scaune implute și totdeuna este înderept, ier cl. a II merge tot în frunte. Între cl. I și a II pe pod nu are nimene dreptul să trecă afară de căpitanul vaporului și se află un spațiu măricel unde lucrăză mașina ce portă vaporul.

Cetitorul va fi sciind cumcă femeilor musulmane nu li este permis a umblă cu fața desvilită. Aū de regulă un vestmēt negru și lung, sēmēnă cu călugărițile noastre, capul învilit, cât numai ochii se vĕd.

Cadina ce o priviam eră o femeie tineră și de o frumșeț rară, ochi negri ca murea, gura mică, nas mic, obraz alb și rotund. Norocul meu eră, căci me uitam cu perspectiva, căci altcum ar fi observat îndată că o privesc. Cu toate aceste dela un timp a observat, a roșit în față, a lăsat mănecarea și s'a dus, n'am mai văduțu-o. Și sciți că mi-a părut rău, mi-a plăcut mult să privesc acea față interesantă.

Plângēndu-me la ceialalți soți de drum îmi reflectăză grecul.

— Va avē noroc sĕrmăna de nu a vĕduț'o Turcul cumcă dta o veți cu fața desvilită.

— Nu pricep pentru ce să fiu eu pricina la vre-o neplăcere a cadinei. Dōră nu va fi gelos Turcul din astă causă?

— Dta nu pricepi, pentru că se vede nu le cunosc datinele. Nu e vorba de jaluzie, pentru că Turcul în astă privință este îndereptul nostru a creștinilor civilizați. Eu sciū acēsta bine, pentru că încă de mic am avut ocaziunea a petrece foarte mult pintre Turci în diferitele lor clase de societate. O dīc acēsta, pentru că i cunosc bine și le cunosc datinele, moravurile și credințele apoi legile preserise de Coran, ca și pe ale noastre. La ei este datina cumcă o femeie care are convenire seu numai își desveleşce fața înaintea unui bărbat străin se face culpabilă până la divorț. Desvelirea feței înaintea unui străin se espică la dēnșii a fi identic ca și când i-s'ar predă. Însă la noi nu își tem destui bărbați femeile și femeile își tem bărbații? Nu se fac destule divorțuri de multe ori numai din presupuneri de necredință? dar se fac și altele, se nasc duhuri seu chiar asasinări.

— Te ascur, dl meu, cumcă în asta privință mai că sūntem îndereptul Turcului. Noi disprețuim viața conjugală musulmană și condamnăm polygamia lor, însă facem acēsta pentru că nu cunoscem nici una nici alta. Este drept cumcă căsătoriile lor nu s'ă întemplă ca la noi împreunate cu romanuri întregi, cu atâte declarații de dragoste, cu atâte jurăminte de credință și altele de aceste, cari toate se prefac de multe ori în scrum și fum. La ei îndată ce a ajuns o copilă în etatea de 13 ani este de măritat. Înima ei însă nu are nici un vot în acēsta cestie. Dar dēnsa nici nu a avut timp să trăiēcă în lume de visuri, apoi nu cetesce romanuri, nu are dară alte pretensiuni decât ca bărbatul ei cel mult să fie de rang și cu avere. Apoi de acēsta părere sūnt și părinții, de aceea la dēnșii nu vin conflicte între fii și părinți din cauza însurăției.

„Bărbații asemenea nu așteptă până la bătrânețe tot neînsurăți, holtei, burlaci ca la noi. Firesce despre holteia celor ai noștri să tac, o scim cu toții. Când Musulmanul are un fecior de 16—17 ani, porneșce seu în persoană, seu prin nēmuri de ale sale la pețit. Femeile colăcesc una, la alta fetele. Se face logodna, și mirele nici nu ș-a vĕduț mirēsa, și nici nu o vede în față până după sĕvĕrșirea nunții care se face între două mărturii cu următorele ceremonii: Părintele fetei dīce: „Ț-o dau“, ier mirele răspunde: „Eu primesc“, și lucrul e gata.

Creștinii aū mari scrupuli față de polygamie, însă acēsta provine de acolo, căci nu cunosc bine cum este acēsta a se înțelege. După adevĕratul înțeles al legilor, polygamia este numai concēsă seu tolerată, însă teoria o restringe mai tare, ier praca o reduce foarte tare. În cercurile cele mai culte nu vine înainte seu cel puțin nu vine atāt de des ca polygamia neiertată din clasele cele mai alese ale apusului, ale cărei urmări sūnt cu mult mai rele decât cele ale polygamiei legale.

„Mai înainte eră polygamia mai în flōre, însă și atunci femeia cea d'ântăiu căsătorită jucă rol în familie.

— Polygamia Turcilor pōte să fie bună pentru viața lor orientală, — reflectai eu, — retragerea și separarea femeilor de sexul bărbătesc pōte să fie bună din punct de vedere al principiilor de moralitate publică, pentru că se încungîură primejdea de a fi farmecat de frumșeța lor și de a cădē în lațul lor; însă cu toate aceste nu pot apĕră acest mod de viață a femeilor orientale, pentru că le restringe prē mult libertatea personală și ce este mai mult le esclude de tot dela instruire, dela cultură. Ori cum vei privi lucrul,

mie mi se pare prę mare sclăvia în care sânt condamnate femeile orientale. Înse prin aceste nu aş pretinde sę se emancipeze în acea falsă direcţiune în care se vede cumcă au început sę se emancipeze femeile din occident. Nu sım prietinel acesei emancipări, dar sım prietinel femeilor instruite ori cât de bine. Cu cât o mamă are o instrucţiune mai înaltă şi mai solidă, cu cât posede mai frumoşe cunoscinţe din ori ce ram de sciinţă, cu atăta pöte sę fie o mamă mai bună, cu atăta pöte sę deie o creşcere mai bună de copiilor sei. Eu şin tare mult la creşcerea ce o primesc copii deodată cu laptele dela muma lor şi la cunoscinţele ce le primesc dela dęnsele din momentul decând încep a vorbi.

— Este drept dl meu! cumcă Otomanul işi iubesce femeia nu ca noi, ci în mod despotic ca pe proprietatea lui, el pretinde dela dęnsa ascultare necondiţionată şi respect, şi de regulă le află la dęnsa pe ambele. Înse cu tóte aceste nu o tracteză ca pe o sclavă, ci în un mod demn de bărbat, pe când bărbaţii noştri din societăţile culte, de fôrte multe ori alunecă şi se fac ei sclavi femeilor lor, se supun până la ridicul şi până sub demnitatea lor de bărbaţi la tóte capriciele şi la tóte pretensiunile lor. Altcum femeile din Orient nu sânt chiar aşă de arbitrar tractate precum se crede în Occident. Dreptul conjugal musulman are multe determinaţiuni fôrte precise. Femeia pöte chiar sę se despărţescă de bărbatul sęu, în acest cas işi caută dreptul înaintea unui tribunal „Cadi“ unde totdeuna află scut. Musulmanul nici pe servitórele ce-s de viţă turcescă nu le consideră şi nici le tracteză ca sclave, ci mai mult ca pe membre din familie. Decă aceste se mărită, el are sę le dee chiar şi zestre.

De şi tóte aceste informaţiuni aveau pentru mine un mare interes şi aş fi dorit a se continua discursul început, am trebuit sę-l curmăm pentru că am vedut cumcă ceialaltii domni din societatea noastră nu erau dispuşi sę asculte. Motiv de a se schimbă discursul, se află numai decăt. Apusesem la Arab-Tabia. Eră lucrul prę firesc sę nu trecem pe pe aici şi sę nu facem amintire de acęsta importantă cestie. O vorbă naşce alta! Deodată numai ne-am tređit în politică.

Nici un teren nu este mai abundant de vorbă ca terenul politic. Ori pe care teren dela un timp pöte sę mai sece materialul, numai pe acesta înse nici odată. Toţi şciu politisă, toţi şciu şi cunosc firele diplomaţiei mai înalte, toţi şciu combinaţiunile cele rafinate ale diplomaţilor noştri, toţi dela băiaţii de şcolă până în parlament. Aşă-i moda, ce sę faci! Nu cred înse ca undeva sę se facă politică cu atât foc şi cu atăta pasiune ca în România.

După ce am fost regulat tóte afacerile Europei, se incinse o înfocată dispută între cei doi comercianţi, pentru că aparţineau la partide opuse din ţeră. Grecul apără partidul conservator, ier Românul apără partidul liberal al dlor Brătian, Rosetti. Disputa ajunsse până la atăta foc, în cât începusem a me teme sę nu ajungă la neplăceri; sęu chiar vătemări. Espresiunile ce le folosiau unul contra celuiaialt partid nu le poţi află numai în lexiconul celor din România: pesivenchi, trădatori, şarlatani, vampiri, lipitori ş. a. despre cari nu mai voiu sę fac amintire.

În urma urmelor apelară la mine sę figurez de judecător.

— Dlor! — le-am respuns, — eu mi-am fost propus cumcă cât voiu petrece prin România sę nu vorbesc de politică, cu atât mai vęrtos despre politica ţerei dvóstre. Acęsta din urmă cu atât mai tare pentru că nu ve cunosc de ajuns referinţele mai de apröpe.

— Cu atât mai bine, căci nu ne cunosci mai de apröpe, — imi reflectă Românul. Dta din depărtare poţi sę judeci despre lucrurile nóstre cu mai multă re-

celă şi obiectivitate poţi cunósce pe ómenii noştri mai mult după fapte şi nu după intrigele ţesute din interese personale sęu din ambiţii fără temeiu.

— E bine! Sę vi spun dară părerea mea. Eu şin cumcă şi partidul liberal şi şi cel conservator au merite pentru ţeră, unul în o formă, altul în alta. Decă vei analisă pe ambele precum şi pe altele, vei descoperi şi la una şi alta şi greşele. Eu cred cumcă toţi bărbaţii Dvóstre căţii s'au perindat la minister au făcut bine pentru ţeră, fie-care după puterile lui, după sciinţă şi convingere. Rivalităţi şi oposiţie trebuie sę fie în ţeră, acęsta o pretinde, o bună administraţie, o pretinde progresul intru tot ce este bine şi folositor. Oposiţia în ori ce ţeră unde sânt lámurite bine ideile şi cărările de conducere este chiar o necesitate, este cea mai bună controlă. Ori ce ómeni vor fi la guvern, trebuie sę aibă ómeni onesti şi deplin calificaţi pentru tóte posturile ce le ocupă în ţeră. Înse de câte ori nu se pot înşelă şi ministri cei mai onesti, cei mai nobili şi mai mari patrioţi în ómenii lor ce-i aplică în diferiţi rami ai administraţiunii, cu deosebire de aceia ce sânt departe din vederea lor, pot sę facă abusuri, nedreptăţi, despoieri şi altele. Oposiţia înse are se griješcă ca tóte aceste sę fie denunciate la timp şi făcuţi paşii de îndreptare.

Pe când discutam despre aceste, intră în societatea noastră şi un armean, comerciant dela Galaţi, carele eră cunoscut cu cei doi Brăilani şi-mi fu şi mie recomandat.

Discursul luă indată altă direcţiune. Între altele începură a se preseră nişte frumoşe glume, cari mi-au plăcut mult şi au produs multă ilaritate. Românul începü a face glumă din grec şi din armean. Cesti din urmă nu prę remăneau datori cu respunsul. În urmă veni întrebarea, care este mai mare înşelător, Românul, Grecul, Armeanul ori Jidovul?

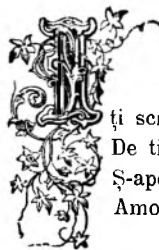
— Ce cugeţi dta, — me întrebă Românul.

— Eu cred cumcă pe ovreu nu-l întrece nimene, cel puţin esperinţa mea din Transilvania me învăţă acęsta.

— Te înşeli dle, — imi respunse Românul, — ietă cum dice dicaia poporului pe la noi, şi în adevër acęsta este dreptă: Românul înşelă, Grecul frige, Ovreur arde, ier Armeanul te stinge de pe faţa pământului.

Dr. A. P. Alexi.

(Va urmă.)

Îţi scriu!

Îţi scriu încă un vers
De tinereţe plin,
Ş-apoi sę fie şters
Amorul cel divin.

Din visuri şi credinţă
Ântăiului amor
Remăie-o suferinţă,
Remăie-un dulce dor.

Amor, plăcere, viefă,
Vai! tóte-au fost un vis;
Ce în o deminţă
S'aprinsę şi s'a stins.

V. B. Muntenescu.

Despre Heliade Rădulescu.

Conferință ținută la societatea „Concordia Română“ în București.

Dămnelor și Domnilor !

Îmi iau cea mai grea sarcină, ce n'a îndrăsnit nimeni până aci a și-o lua, fiind că voiesc să vorbesc de cel mai mare om ai țerei noastre. Voiesc să vă vorbesc de cele mai mari calități și virtuți civice române, — de cea mai mare capacitate română, — de geniul României; într'o singură vorbă, voiesc să vă vorbesc despre Ioan Heliade Rădulescu, despre care alții, cu merite și capacități mari, nu ca mine, n'au îndrăsnit încă să dică nimic.

V'am spus toate aceste, nu ca să vă fac cunoscută gravitatea subiectului ce mi-am propus a trată, căci acesta încă de mult e cunoscută nouă Românilor, ci mai mult a vă face amendă onorabilă de îndrăsnela ce-mi iau a vă vorbi de lucruri cari covârșesc forțele mele intelectuale.

Cu toate aste, indemnăt de dragostea dvăstre, ce știu că aveți pentru tot ce e mare și frumos ;

Încurajat de pornirea dvăstre, ce știu că aveți d'a susține pe îndrăsnetii cari urcă treptele acestei tribune, stimulându-i, astfel ca alții, mai forți și mai capabili de cât mine, să vie aci, pentru a împlini golurile ce se vor întempla a lăsa ;

Stimulat de toate aceste motive, ce mi-am pus în vedere, am luat curajul a mă presentă dvăstre, fiind de mai nainte sigur că veți iertă lacunele, ce o elocință palidă va lăsa în urmă; dar un puternic adevăr, ce-l voiți spune, mă va reabilită înaintea tuturor, ce-mi fac distinsa onore de a mă ascultă.

În acesta conferință, dămnelle mele și domni mei, vom face o căutătură repede de ochi asupra întregii vieți a marelui cetățen Ioan Heliade Rădulescu, rezervându-ne dreptul ca în alte ședințe să revenim asupra acestui subiect, spre a cercetă în parte fie-care fasă a vieții sale și a scrierilor Heliadiste.

Marele cetățen Ioan Heliade Rădulescu, despre care aci ne ocupăm, nu mai este materialmente între noi, și acesta specie de disparițiune se numește de univers „Mărtea . . .“ Și, cu toate aceste, Ioan Heliade Rădulescu nu a murit, trăind cât va trăi încă omenirea.

În adevăr, sânt omeni cari mor, și cari nu mor. Esemplele ne vor convinge de acest adevăr.

Mărtea lui Ioan Heliade Rădulescu nu e de cât aparentă pentru noi. El trăește și va trăi încă printre noi, cât va trăi, cum dăsei, și omenirea, fiind că n'a fost născut să moră, și cum nu a murit nici unul din apostolii adevărului.

Și Heliade de tiner încă-și pregătiă triumful său la nemurire.

Acest triumf îl găsim în o poezie a sa din timpul adolescenței, intitulată „O rugă cătră Cer“.

El se exprimă astfel :

„În trailul cel scurt d'acea turbure și chinuit
Al dălelor mele număr, tu nu-l vei fi mărginit !
Martor de a ta putere, la blândețea ta deștept,
Sigur d'a ta bunătate, dăua nemuririi-aștept . . .
În van mărtea îmi aruncă umbre negre în mormânt,
Căci mintea mea vede dăua, și prin negrul său vământ“.

Este adevărat; căci, prin negurêta vământului mortal, ce 'ncungură totă țera marelui cetățen în adolescența sa, lui fu dat numai să străbată, prin forța minții sale, spre a puté vedé dăua nemuririi sale și a libertății României, ce nimeni până la el n'a încercat a o răpi din negura morții, ce o acoperiă pe atunci, spre a o pune și a o împlântă în sufletele concetățenilor săi și în rândul lucrurilor mari și sante !

Da! A adăstat Heliade dăua nemuririi sale, și nu s'a înșelat în profetiă sa!

Heliade dară n'a murit, căci cine moré se perde, nelăsând nici o suvenir în urmă . . .

Cine luptă pentru lumină și adevăr, nu pôte să moră de cât odată cu marile principii pentru cari luptă. Și principiiile nu mor, ele sânt neperitóre ca și omenirea din cari fac parte.

Crist, Luther, Dante, Voltaire, Schiller, Raphael, Platone, Socrate, Columb și alții, dănsii n'au murit, ci, din contră, trăesc dălnic printre noi, stimulându-ne pentru lupta dintre lumină și întuneric, spre stabilirea adevărului patronului nemuririi.

Printre rândurile acestor aprigi luptători pentru adevăr, găsim și pe Ion Heliade Rădulescu.

Să nu credeți însă, dămnelor și domnilor, că voiesc aci a face biografia marelui cetățen Heliade; v'am spus dela început că acesta nu e de talia mea, ci d'a timpului care se va ocupă cu istoria Românilor contemporană lui Heliade. Fiind că biografia sa nu e de cât vieța României, faptele sale, scrierile sale, sânt date istorice române.

Elev al școlii marelui Lazăr, găsește România înmuiață în trufașa letargie fanariotă, și se decide a-și sacrifica tinerețea și vieța sa, spre a alungă de pe fața țerei sale vëlul mortal cu care o acoperise străinismul.

El dară începe a lucră, și reușește trecend'o la vieță, învățând'o să cugete și să vorbescă românește.

Valorosul bărbat dară, a cărui totă vieța nu a fost de cât o perpetuă cugetare d'a pune o barieră între lumină și întuneric, spre a da țerei un brângiu puternic pe calea binelui și a progresului în mijlocul fanariotismului și a lipsei aerului liberlății, se stimuleză la începerea marelui opere a regenerării României.

Lucrul său, pentru ridicarea frunții României la demnitatea sa străbună, eră variu și inultiplu. El se ocupă de toate câte contribuere a face vieța omului pacinică, onestă și utilă, atât lui cât și semenilor lui.

D'aci dară vieța valorosului Heliade Rădulescu se pôte divide în următórele :

1. Vieța sa literară ;
2. Publică ;
3. Privată.

1. Vieța literară.

Acosta începe odată cu adolescența sa.

La 9 ani ai copilăriei sale face versuri dedicate guturaiului, făcute sub inspirațiunea unui guturau, ce domină totă familia sa. El dăcea :

„Guturau, guturau,
Mulțamește-te în-cai,
Că te odihnești prin nasuri,
Și prin gături faci taifasuri“.

Musa sa se inspiră din ce în ce, și fidelă în extremis, nu-l abandonă până la descinderea în repaus.

Urbea Tergoviștea, mare și ilustră prin toate faptele sale, mai adaugă la gloria sa și nașcerea acestui mare bărbat la 1802, ianuaru 6, care, mai târziu, inspirându-l prin suvenirile sale mărețe, găsește sub ruinele Tergoviștene, gârbovite de bătrânețe, stofă a cântă gloria timpurilor străbune, cari, până la el, steteau sub vëlul indiferinței.

În poezia „O nopte pe ruinele Tergoviștei“, poetul cântă timpii lui Radu Negru, Ștefan, Mihai și alții, transportându-ne astfel, prin puterea geniului său farmecător, în timpurile vechi de fericită memorie ale străbunilor noștri, dăcend :

„Sunt de-al vostru sânge, al meu braț nu s'armeză,
De-o armă ca acele ce voi ați reperțat,
Ci musa-mi aci 'n umbră trecutul cerceteză,
Când vouă al meu suflet de tot l'am închinat! ...

Câmpia îmi arată reșele glorioșe,
Aci câte victorii pe deluri s'au serbat!
În trecăt riul țice de spume sângeroșe
Ce undele-i purpure în Dunăre-au purtat.

Aci îmi stau de față eroii României
Din Câmpu-Lung, din Argeș, din Iași, din București.
Dela Traian și Negru, martiri ai creștiniei,
Până la împilarea Domniei românești!

Gustul poeziei pentru a cânta virtuțile străbune
românești deșteptă în Eliade gustul limbii românești,
căci limba este brevetul cel mai puternic de naționalitate
unui popor.

Me voiu ocupa de densa, țice valorosul cetățen, și
debuteză cu o gramatică română scrisă și tipărită la
1827 la Sibiu.

Tot în acest an face traducerea cursului de mate-
matică a lui Francoeur, cu un supliment la aceste
două serii d'un mic curs de literatură, după regulile
stilului.

La 1828 este primul fondator al diaristiceii în
țeră, în limba română, fondând jurnalul „Curierul
Român”.

La 1836 crează opera „Curierul de ambele sexe”.
Ambele aceste diare au durat până la 1848, când fură
întrerupte prin esilarea lui Heliade de evenimentele ace-
lui an.

În intervalul anilor până la 1848 a tradus mai
multe piese din Lord Byron, asemenea din Cervantes,
din meditațiunile lui Lamartin: Isolement, Le Soir, Le
Lac, Le souvenir, Les preludes, etc.

Din Voltaire, din Molière, din Boileau, arta poe-
tică, Couricolo și Speroneze de A. Dumas. Din Guizot
— istoria civilizațiunii; din George Sand — Lelia.

Operile sale originale toate sunt istorie, literatură,
filosofie și religia țerei sale.

Tot în acesta perioadă de mai sus a mai fundat
„Buletinul oficial”, ați „Monitorul oficial”.

El este fondatorul societății filarmonice, care a pre-
parat spiritele la reformele aduse de unica revoluțiune
română, cea dela 1848, căci în acesta societate se dis-
cută de toate interesele țerei.

Puțin în urmă, ca consecință a acestei societăți,
fundeză teatrul Național, cu care consumă și bani din
caseta sa proprie.

Tot la 1848 a făcut marea operă a regenerării
României, Constituția, care ați, abia după 30 de ani,
este adusă în întregul său corp la îndeplinire, formând
pactul fundamental al sistemului de guvernământ
român.

Și decă ați, dămnele mele și domni mei, se ridică
nemulțumiri contra acestei constituțiunii, culpa nu e a
autorilor ei, ci a esecutorilor, cari dintr'un copil frumos,
au făcut un bărbat schidol...

Cu 1848 vine întreruperea lucrărilor sale, căci
acesta dată istorică îl aruncă în sinul esilului, unde, cu
toate aceste, nu se pune a plânge și lănceși, ci din con-
tră, în mijlocul suferințelor, el nu încetează d'a cugetă
ca și mai nainte la mărirea națiunii sale, continuând
activitatea sa acum cu mai mult foc încă; căci eră de-
parte de idolul său, de țera sa iubită...

Așa, dela 1848 până la finele lui 1858, scrise:
„Memoires sur l'histoire de la regeneration Roumain, ou
sur les événements de 1848 accomplis en Vallachie”.

„Le Protectorat du Czar”, operă de mare impor-
tanță și epuizată de mult.

„Souvenires et impresions d'un proscrit (odisee).

Les actes de hommes de 1848 et le dossier relatif aux
affaires des Principectés danubiens”.

Toate aceste opere lucrate la Paris în limba
francesă.

În timpul șederii sale la Chio a început traducerea
și comentarea Bibliei, lăsând în urmă-i monumentul
Historico-Literar, Biblicele.

Tot aci scrise Historia Universală Critică (inedită).
La 1856 fondeză în Constantinopole o scriere periodică,
„Conservatorul”, operă care se distinge prin demon-
strarea vechilor tratate Române cu Turcia, apărând în
mijlocul Turcilor, și pe acele timpuri, cu distins patrio-
tism, autonomia Românilor.

Tot la Constantinopole a scris gustușele satire, ca
Cobza lui Marinică, Tandalida, precum și descripția
Europei după tractatul din Paris, operă d'o mare va-
lôre, și tradusă mai în toate limbile.

La 1858 esilul se apropiă de finitul său și esilații
vin în țeră, venind și Heliade. Cătră finitul acestui an
începe tipărirea operii „Curierul Român”, suprimat
după apariția terțului număr de cătră dl Ion Ghica, mi-
nistrul de interne pe atunci, căruia nu-i plăcea ghicitô-
rea Heliadiștă, ce i prețicea închiderea camerei, care a
venit după un an dela publicarea ghicitôrei care țice:

Este o cămără
Care se deschide
Și ne dă afară.
Și ierăș se 'nchide
Cu aceeași chee,
Ghici Camera ce e?

A trecut o iernă
A trecut ș'o veră,
Va mai trece-o iernă
Și o primă-veră,
Va vedé Românul
Cine-i e stăpânul! ...

Cu acesta ghicitôre se incheie anul 1859, dând
brângi pe ușa lui 1860, când fondeză diarul „Proprietar
Român”, care dură până la 1862, și în care apără
cu mult interes și patriotism împroprietărirea țeranilor,
operă ce-și dete efectele sale tocmăi la 1864, precum
și necolonizarea țerei cu străini.

Apoi dela 1859—1869 lucrăză importantele opere:
Echilibru între antitese, Biblioteca portativă în 5 volu-
me, Critica gramaticală, Morala, Diverse în 2 volume,
și poezii inedite, cari cuprind Fingalul de Osian.

Tot în acesta perioadă, pe când era și efor al școl-
lilor, lucrăză un Abecedar, pe care jurnalistica străină
il boteză de „Abecedar Republican”: apoi o carte de
rugăciuni și Rugi, ori Morala Evanghelică, Historia Ro-
mânilor, și în fine Creștinismul și Catholicismul, precum
și 3 volume din poeziile sale.

La 1866 fondeză un alt jurnal, „Legalitatea”, prin
care, ca și în „Proprietarul român”, apără împropriet-
tărirea țeranilor caștigată la 1864 și clefetită de ad-
versari.

Scrise două poeme originale: Mihaiada și Anato-
lida, traducând asemenea mai multe tragedii și drame,
mai completând apoi partea operilor sale satirice,
creând Macesiul și Florile, cântecul Ursului și Șiolean
Țiganul.

2. Viața politică.

Ca om politic, Heliade Rădulescu n'a rămas mai
pe jos vieții sale literare. Aci, dămnele mele și domni
mei, mi-aduc aminte de aceia cari impută erori grave
valorosului bărbat d'a fi intrat în politică, țicând ei că
eră mai bine a se fi mărginit cu poeta sa musă. Și nu
ne putem opri a răspunde acelora, că tocmăi ei, nein-
țelegând politica, o baséză pe principiul traficului, ori
pe principiul: „Școlă-te tu, se șed eu”.

Vom dovedi aceste mai la vale.

Intrând în viața publică, el debută la 1818 cu profesoratul, numindu-l profesor la școala Sf. Sava, ținând până la 1827, unde predă lecțiuni de gramatică română, istorie, geografie și matematică, pregătind profesori pentru școlile române din Muntenia și Moldova, de cari pe atunci era mare lipsă.

Dela 1827 până la 1848 septembrie a ocupat următoarele funcțiuni :

Director al mesei buletinului oficial (ați „Monitorul Oficial“), pe lângă ministerul de externe. Inspector general al școlilor. Șeful arhivelor. Ministru al cultelor și instrucțiunii publice, numit de Vodă Bibescu; și, în fine, unul dintre membrii locotenenței Domneșci la 1848, transformat mai la urmă în cap al guvernului provisoriu român, recunoscut de Sublima Pörtă și de celelalte Puteri europene. (Veți Memoires sur l'histoire de la régénération Roumaine ou sur les événements de 1848.)

Dela 1848—1859 a purtat doliul esilului, al forței brutale, și al inamicilor Românilor!...

La noiembrie 1854, pe la începutul resbelului Crimeii, este numit de Turcia „Representant al României pe lângă Omer pașă“.

Acésta funcțiune a durat până la 1855, și care avea de scop că, de câte ori se tratau de interesele Românilor, Turcii nu lucrau nimica fără a consulta pe Heliade; astfel, că el acceptase acésta funcțiune fiind că prin ea găsise ocazie a-și servi țera, chiar în mijlocul durerilor esilului; fiind că esilul nu i putu deslipi sufletul de țera sa iubită, ei din contra îl întări și mai mult!...

Reintors în țară la 1859 până la 1870, reîncepând viața sa publică, a avut funcțiile de Efor al școlilor și președinte al Academiei Române, membru al comitetului teatral și al societății pentru învățătura poporului român, și în fine, în două rânduri, deputat în Camera legiuitorie.

În 1871 și parte din 1872, se retrage departe de tot ce-l încunjurase și-i făcea viața plăcută până aci, își ia adio dela musa sa, lasă litere și sgomotosa viață publică, se uită în oglinda trecutului său mareț, și, sub povara bătrânețelor și a unei bôle severe, descinde la apusul vieții, cedând loc celor cari-l vor înțelege spre ocrotirea patriei și amorului ei.

Și decă Dumneșeu e mare și drept, apoi facă se nu lase spațiu mult la mijloc, trimițând Românilor un alt Heliade!

I. Athanasiade.

(Finea va urmá.)

Regenerarea omenirii.

„Le Journal de Saint-Petersburg“ dă semă despre un articol privitor la „nutriméntul omului“ publicat de profesorele Beketof în „Mesagerul Europei“.

Dl Beketof este un învățat a căruia reputațiune e stabilită în lumea științifică rusă și ale căruia lucrări au fost foarte mult apreciate în cercurile științifice cele mai autorizate din Europa occidentală. Densul a făcut totdeuna parte din acésta mică falangă a experimenterilor noștri care ține sus și tare drapelul științei pozitive. Însă, ocupându-se de cestiunea ce tratăză în lucrarea de față, eminentele profesor ne spune lucruri cu totul neașteptate și predică doctrine științifice care surprind cu drept cuvânt pe toți aceia care cunosc lucrările sale anterioare.

„Tote relele vieții noastre sociale și politice actuale vin din cauza că omenirea se nutreșce cu carnea animalelor, în loc d'a se mulțami cu un nutrimént vegetal. În ziua când se va înțelege acest adevăr și când se vor găsi amestecări alimentare care se facă nefolositoare în-

trebuințarea carnei, omenirea va face un pas imens în calea progresului moral și intelectual. Domnirea puterii brute va încetă pe pământ, măcelurile între popóre vor încetă, ideile de dreptate și de frăție vor prevală în tot universul civilizat“.

Acésta este tesa principală susținută de dl Beketof. Nu esagerăm nimic, și ca probă, vom cită conclusionile articolului său.

„Va veni în istoria omenirii o perioadă de civilizațiune mai înaltă și mai răspândită de cât cea d'acum, și acésta epocă va coincide fără îndoieală cu perioada în care omul nu va luă de cât un nutrimént exclusiv și vegetal.“

„Se póte ca, în țările polare depărtate, în câteva insule perdate în ocean său pe ore-care tărémuri neospitaliere, se mai rămăie atribuite ichthyophage (care se mănșce peșce) dar aceste tribute vor fi în neputință d'a urmă progresul restului omenirii și vor rămăne pentru totdeuna icóna omului din primele fase ale dezvoltării lui morale și intelectuale.“

„Viitorul este, repetim, al vegetarianilor și încumbă științei marea datorie d'a găsi o formulă de alimentare vegetală cu totul conformă cu datele fundamentale ale fiziologiei“.

Iecă acum argumentele pe care întemeiează dl Beketof conclusionile sale :

Datele chimiei fiziologice stabilesc că nu existe nici o diferență chimică între alimentele de natură animală și cele de natură vegetală. Părțile nutritive ale unora și ale altora sânt identice ca compozițiune. Oxygenul, azotul, idrogenul și carbonul compun basa într'un mod invariabil, și combinațiunile chimice ale acestor patru corpuri simple sânt aceleși în carne și în vegetale.

Omul, din firea lui, nu este de loc omnivor. Particularitățile denturei sale probéază, că e destinat a se nutri cu produsele regimului vegetal. Numai asprele nevoi ale existenței sale selbatice au dezvoltat într'ensul poftele carnivore.

Popórele în nutriméntul cărora predomină carnea asupra produselor regimului vegetal rămăne mai mult timp într'o stare de barbarie. Nomađii sânt esențialminte carnivori. Agricultura, semnul dezvoltării poftelor vegetale, este primul pas al omenirii pe calea perfectibilității morale și intelectuale. Usul general al carnei la popórele civilisate nu probéază absolut nimic. Este o formulă care se póte foarte bine modifica și a căreia modificare ar constitui o mare binefacere pentru omenire.

Omenirea datoreșce mai cu osebire nutriméntului animal d'a si păstrat atâte instincte barbare în mijlocul unei civilizațiuni foarte rafinată. Istoria, în liniile sale principale, nu este de cât o luptă între barbarii carnivori și popórele agricole, cărora dl Beketof le dă prin opozițiune, numele de „panivori“.

Popórele cele mai civilisate din lumea veche au fost cele care preferiau nutriméntul vegetal. Indianii au fost curat „vegetariani“. Grecii mănșeau foarte puțină carne.

La moderni, popórele cu osebire carnivore sânt tocmai acele, a cărora civilizațiune păstréază mai multe semne de barbarie.

Englesul este mai puțin capabil de înalte speculațiuni abstracte, de aspirațiuni ideale, de cât Italianul său Germanul, în nutriméntul cărora carnea jocă un rol foarte secundar.

Aceste sânt bazele teoriei paradosale a dlui Beketof, care se propune ca un inovator științific, încercând se resumeze într'o sintesă generală tot ce s'a făcut până acum de „vegetariani“.

S A L O N.

Calendarul săptămânei.

Dia sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și serbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminica	22	4	S. Apost. Filimon.	7 49	4 10
Luni	23	5	Păr. Amfilochie.	7 50	4 9
Marti	24	6	PP. Climent și Petru.	7 51	4 9
Mercuri	25	7	S. Mța Ecaterina.	7 51	4 9
Joi	26	8	Cuv. Alipie.	7 52	4 8
Vineri	27	9	Muc. Iacob Pers.	7 53	4 7
Sâmbeta	28	10	Cuv. Ștefan cel nou.	7 54	4 6

Bibliografie.

Observări la critica asupra novejii „Nu-i Nimic“.

Stimate Domnule Redactor!

Contând pe bunăvoința dvăstre, îndreznesc a face următoarele observări la critica binevoitoare și ce e mai rar în literatura noastră, nemalițioasă a unui domn anonim Spinu Ghimpescu, nume care de și e nedrept în unele locuri, nu i se potrivește totuș.

Acăsta critică asupra încercării mele „Nu-i Nimic“ a apărut în nrul 79 din 8/20 noembrie 1881, al stimatului jurnal ce redigăți.

Nu din dragostea buhei pentru puii ei, nici din datina contra-criticilor, nici chiar din ambițiul ca să me arăt fără greșeli, vin a spune cetitorilor „Familiei“, următoarele; dar voiesc a suplini o introducere, ce am neglijat la edarea cărții mele, și a face cetitorului cunoscut motivele și firul de îndreptare a novejii din întrebare. Iată dar!

Înainte spun, că scriu pentru aceia, cari au judecat încercarea mea după ce o-au celit și nici decum pentru aceia cari voiesc a o judecă din recenziunea dlui Ghimpescu, care spune rezultatele acțiunii, întrelăsând motivele! Am voit în prima linie a face posa unui tiner român dela 1848, crescut în curtea unui magnat ungar, lucru pe atunci de toate zilele; a-i legă inima în singura bucurie a acestui traiu amar, în amorul Vilmei; și mai pesus de toate am voit să fie Român în sufletul lui întreg.

Că a iubit pe Vilma, ceea ce dubiteză dl Ghimpescu, o dovedește jertfa lui de a instrua un dobitoac ca Bela, de a trăi batjocorit în curtea unui conte ungar, ce-și ținea de un drept natural a terorisa și trată ca pe vite nemul iobăgit a lui Maioreanu. O dovedește șovăirea lui în momentul când a dat ordin de atac asupra castelului; când dă iertare contelui ucigător a părinților sei și tiran al națiunii lui. O dovedește în deosebi monologul lui în fața jurnalului Vilmei, și mai mult încă pasajul ce dl Ghimpescu îl ridică: „Cine scie, câte zile mai am, ești jună și frumoasă, Vilmă!... încunjora-mi sôrtea și uită!...“ — ca om onest și cu judecată, el o iubește mai mult, de cât să o espună pericelul unui reshoiu și prostituirii. Hasardul în amor, natural la femeie, și prin urmare în dorința Vilmei de a-l urmă în reshoiu, e o slăbiciune și ușurință la un bărbat ca Maioreanu, care în datoria sa de a muri pentru libertate și de a nu espune sărăciei și pericelul o femeie deprinsă în bogăție, în potriua inimei, dar amăsurat caracterului său i dice: „Incungură-mi sôrtea și uită!“

Iată dar „pentru ce refușă el, nu „amorul“ ci însoțirea ei pe câmpul de luptă!“

Urměză dl Ghimpescu: „Ier decă n'o iubeșce, pentru ce se invoieșce mai târziu, s'io ia de soție?“ — Răspund: pentru că dl criticător nu a cetit cu destulă atențiune cele de mai nainte, ca să veadă, că pericelul și vieța ce nu eră a lui mai nainte, acum după revoluțiune încetaseră, ier peste vieța eră acum stăpân, și amorul dovedit mai nainte acum eră fără piedeci, după ce contele influințat de lumea din afară își plângea crimele și voia să le ștergă prin o faptă bună.

Caracterul lui Maioreanu, pe care am pus cea mai mare silință, e prin urmare consecvent ca toate caracterele, pentru un altul care caută la rezultate numai fără a consideră motivele!

„Peste tot, caracterul bătrânului nu a reeșit. Astfel de magnat ungar nici odată n'a esistat în Transilvania“, — dice dl Ghimpescu.

Să me ierte dlui, că cutez a afirmă tocmai contrariul! Iată motivele scose din novela însași:

Magnații unguri, ca toți omenii avuți și cu influință, au pe lângă sine parasiți încă de copii și până ce mor. Ei trăiesc, se instruază, cresc și se hrănesc din lingșirile lor. Ei i fac convingerile, ei i îndreptășce faptele, ei i cruță cumpenirea, cu un cuvânt ei sânt motivele și resplata a ori ce faptă. Judecata și bazele dreptului în creerii unui magnat sânt prin urmare aceea ce lumea din afară i sulfă în urechi, și nici odată rezultatele unei cumpeniri proprie ori a unei lupte sufleteșci, nici chiar a unei esperințe ori a unei desamăgiri, pentru că toate aste i le cruță aceia cari în interesul propriu i țin umbra ochilor și acoperemnt inimei. Un astfel de magnat, e generos din ambițiu, tinar din ambițiu, și tot din ambițiu criminal, pentru că ambițiu deșert e creșcerea, judecata și motivul a ori ce faptă a lor. Fără ca inima să le fie stricată din îndemnul și lingșirile parasiților, ei severșce crime, tot atât de linișciți, ca la îndemnul unui om onest o faptă generoasă. Caracterul lor prin urmare, e caracterul stenicilor, și el se schimbă după cum se schimbă aceștia.

De o consecuință în caracterul unui om fără esperințe sufleteșci și fără convingeri nu pôte fi vorba. Tocmai neconsecuența e caracterul consecvent și amăsurat creșcerii la un om crescut în lingșiri și cruțat de ori ce cumpenire proprie. Iată posa unui magnat ce eu am voit a zugrăvi în novela mea pe basă curat psihologică.

Iată pentru ce contele la îndemnul tatălui lui Bela își omoră femeia, ca să nu mai aibă cine să-l îndemne a-și ferici feta; iată pentru ce la laudele lui Bela, ce avea un interes la averile lui, și o ură pentru Maioreanu, el ucide pe părinții lui, pe densus il aruncă în temniță, ier din ambițiu vilejei șterge de pe fața pământului ori ce urmă de iobăgiu rebel de pe moșia lui. Iată pentru ce lupta pentru libertate el o socoteșce drept hoție, ier iobăgia un drept natural al său și o datorie tot firăscă a altor omeni cu trup și suflet după chipul și asemănarea lui Ddeu!

Toate aste el le face nu după convingerea lui, pentru că aceea încă nu i o zidise nici o desamăgire din lume, ci la sfaturile interesăților din pregiurul seu.

Un astfel de om fără esperințe sufleteșci e copil cu inima însuși fiind cărunț, ca densus el e superficial și la rezultate scilpicioșe umflă din nări. O desamăgire i trebuieșce, și ca din un somn cu visuri frumoșe el se deșteptă în realitate. Astfel bătrânul conte în lupta dela castel, vedându-se părăsit mișeșce de lăudărosul Bela, care a fugit din luptă, vedându-se amăgit în dragostea și credința lui, invins și pus la închisore, așteptându-și césul morții, se vede de odată în fața realității, amăgit de spriginul său și cu sufletul încărcat de crime! Ca omul hoț în césul morții la spovedanie, el își reclamá

crimele și i pare din inimă rău; să-i mai lase ceriul zile de traiu, atâta i mai trebuie, ca să se facă om cinstit!

Bătrânul își credea feta mormântă, averile risipite și viața lui stinsă tot, drept respata crimelor sale făcute din ușurință. Eră lucru firesc dară, când își vede feta în brațele lui Maioreanu, viața scăpată, pe vîndătorul Bela în fața lui, și pe Maioreanu om generos, ce-i iertă crimele, i redă feta și viața; când le vede tôte este dîc, să trecă cu vederea peste amorul Vilmei pentru Maioreanu și plin de recunoștință să-i mulțămescă acestuia și să-i promită coregerea greșelilor sale din trecut. Acesta e o schimbare forțe naturală în inima unui om desamăgit.

Lipsit de lingușirile lui Bela, și necăjit în scrisori de acesta, călătorind prin Italia cu singura rămășiță a ființelor sale iubite, cu Vilma, vedîndu-o veștedînd pe picîore, sciindu-i amorul pentru Maioreanu, pe care îl stimă și mai pe sus de tôte, după ce doctorul i deschide ochii dîcîndu-i să asculte de conștiință, ier nu de lumea din afară și să nu-și nenorocescă feta, după ce drul i spune, că „Amorul trece și peste cadavre”; nu eră ore lucru natural să se invoiescă, drept ștergere a crimelor sale, la căsătoria Vilmei cu Maioreanu? Ba eră natural, nu numai la un om fără convingeri, dar la un om împietrit chiar în fapte rele. Motivul cel mai ponderos pentru asta e conversarea contelui cu drul, pe care numai trecîndu-o cu vederea, a putut dl Ghimpescu se afirma, că „astfel de magnat ungur nu a existat nici odată”? — Ba, a existat, există și vor exista, până ce în lume există paraziți!

Dela acesta regulă sînt esepțiuni; eu însă am făcut posa acelor magnați cari își apêrau drepturile la iobagie, drepturi, cari numai în creeri ca a contelui din cestiune aș putut să trecă de drepturi! Ori pôte dl criticator susține, că se pôte robia și la un om cu judecată?

Atâta despre caracterul contelui, care cred că am dovedit că e psihologic și consecuent zidit.

Mai susține dl Ghimpescu, că caracterul lui Bela la început nu e marcat. Răspund la asta, că omul laș și rafinat în faptele sale, în cuvinte și mijloce de a câștigă inimi, totdeauna e lăudăros, precum e Bela în scena cu contele, nervos în nereușitele sale ca în scena cu Vilma și deșert în esteriorul lui, precum e zugrăvit Bela dela început până în capet. Dela acesta regulă nu sînt abateri!

Titula novelei, displace dlui Ghimpescu, pentru că nu ar cuprinde ideea fundamentală a ei. Din potrivă, ea e ideea fundamentală urmată în acțiune și numai la sfîrșit exprimată în cuvinte, ea e cum am dîce morala novelei, seu mai bine convingerea ce i-a ramas lui Maioreanu, eroul novelei, după luptele și amorul său. Din luptele sale pentru drept și libertate, din ostenele, pericolele, sângele vîrsat, preținii și părinții pierduți, din pierderea atâtor români căduți în lupta sub comanda lui, din rezignațiunea de a-și jertfi amorul și a-și închina viața națiunii, ce a cules el și ce națiunea? — „Nimic!” Două decorații erau singura lui respată adusă din câmpul de luptă, ier națiunea a trebuit să-și vedă pămîntul strămoșesc supus pe urmă acelora chiar cari în revoluția dela 1848 aș rămas învinși. Nici dreptul, nici armele victoriose, nu sînt destoinice astăzi a asigură libertatea unei țeri, care cu nimic material nu pôte seturâ pofta de avere a celor ce pun la cale sorțile nîmurilor! Nu eră în drept dară Maioreanu, după așa o desamăgire în sfîntenia cauzei și luptelor sale, să dîcă lumei „Nu-i nimic!”? Nu e asta sôrtea vieții celui onest, dar fără putere?

Din amorul, și suferințele sale pentru Vilma, ce i-a ramas lui? Tot „Nimic!” pentru că astfel este spi-

ritul timpului; cel rafinat, pe căi cotite ajunge la îndestulare, ier cel onest pe calea lui drăptă, e condamnat a suferi și a-și află mîngăiere în curățenia și onestitatea sa numai, nici o altă îndestulare lumescă nu i rămâne. „Nu-i nimic!” a dîs și Maioreanu lumei, după ce pierdînd drepturile pentru cari a luptat, a pierdut și singura bucurie a ânimei sale pe Vilma. „Nu-i nimic!” a fost rezultatul vieții lui întregi, și el o spune astă lumei, tocmai ca „să-i tulbure simțul de dreptate”, ca să arete realitatea, să tortureze pe cetitor și să-i arete, că în lume de ce are a se feri, ca să se pôtă numi om onest!

Ietă cauza pentru ce „Nu-i nimic!” este titula novelei, pentru că acesta e morala novelei întregi!

Acea ce i-a displacut mai mult dlui Ghimpescu este sfîrșitul. „De ce a trebuit să mormă Vilma? N'ar fi fost mai bine a o ferici cu Maioreanu? Nevinovata Vilma mormă, ier ticălosul de Bela se fericește! Asta tulbură simțul de dreptate al cetitorului!”

Da, îl tulbură! eu o recunosc, asta a fost intențiunea mea, și dîc pe al dlui Ghimpescu încă l'a tulburat, mie-mi pare bine, ca-mi vedî intențiunea realizată.

Ore însuși amintirea anului 48, nu tulbură ori ce simț de dreptate în ori care înima românescă? Ore când tratăm în o novelă istorică, caracteristica unui timp anumit, nu e de lipsă tot ce țesem în intrigă, în descriere și rezultat să fie în armonie cu întîmplările și colorea celui timp? Ore i-ar sta bine lui Maioreanu fericit pe ruinele principîlor, pentru care ș-a vîrsat sângele, și a pierdut părinții și drepturile națiunii le-a vedut prefăcute în fum? i-ar stă bine ore? nu ar merită disprețul nostru atunci? Unde ar fi armonia între faptele lui naționali și între ânima sa, unde pacea sufletească a lui?

În deosebi însă am voit ca amorul lui Maioreanu, țesut în timpul dela 48, să fie nenorocit și fără succes ca și luptele lui drepte. Numai astfel eră o armonie în materialul tratat. Un scriitor trebuie totdeauna să cerce a mări efectul prin ori ce împreglurare țesută în intriga sa, fie acea un contrast chiar, căci altfel e desirat și efectul produs prin o scenă, ori un fapt, îl nimicește singur prin un altul.

Acest sfîrșit trist eră singurul posibil după cele de mai nainte; eră rezultatul necesar al intrigei.

Ce eră mai natural, ca Vilma să nebunescă în fața morții tatălui ei. Acesta eră urmarea naturală a suferințelor ei, a luptelor sale sufletești. După doi ani de dor, ea se vede de odată mirăsa lui Maioreanu, și în același moment de sguduire în fața cadavrului tatălui ei. Emoțiunile și starea ei enervată de suferințe, numai nebunia puteau să o aducă după sine. Slabă cum eră, acesta lovitură a adus mormea ei după sine! Acesta eră urmarea patologică a vieții ei. Să fac eu după placul meu ori a cetitorului o patologie mai blândă nu am îndrăsnit!

Ier să trăiescă bătrânul încărcat de crime, cu muștrări pe inimă, numai ca Vilma să se pôtă mărîtă, asta nu se putea, pentru că tôte ascunsele trebuie scose la lumină la sfîrșitul unei intrigi, și asta nu se putea fără mormea contelui.

Și în urmă, că Bela a moștenit averile contelui, am voit să fie așa, pentru că în el am intrupat pe dușmanul dela 48 al luptătorilor români, în averile contelui — Transilvania, ier în desamăgitul Maioreanu pe luptătorii români desamăgiți și în Vilma libertatea de atunci mormă pentru noi. Tôte aste ca să fac o armonie între timpul și intriga tratată!

„Să ne întărim înima pentru cercări!” ietă esclamațiunea lui Maioreanu, ietă sôrtea noastră a românilor după desamăgirile noastre!

Acum socotese, că dl Ghimpescu încă-mi va concede, că am fost consecuent în caractere, ca și în rezultat. Eu am zugrăvit realitatea, că de aiurări frumoase, fără logică și psihologice har Domnului geme literatura noastră beletristică, nu am voit să o mai îmbogățesc și eu!

Am cercat după slabele mele puteri a da loc în literatura noastră și limbajului popular din Ardeal, limbajiu adese ori mai plastic și mai cuprinzător ca cel de peste Carpați, înțeleg în pēna unui scriitor mai cercat și mai tare ca mine. Eu am avut voința, și asta încă e destul.

Am cercat asemenea să arēt causele pentru cari a luptat românul cărturar și românul sătean la 48. Am adus mai multe tipuri caracteristice și scene, cari cred că au trebuit să fie reali.

Că voi avea multe scăderi, nu me îndoiesc, eu sîm încă un începător numai, și a zugrăvi caractere după o psihologie analitică adevărată, nu e lucru ușor! În totă literatura beletristică românească singur Slavici se pōte mândri, că a scris analitice curat și nime altul. Eu am voit să-i urmez, și de nu am reușit, nu e minune dela un începător; mi-am pus însă de țintă a vieții mele a o face asta.

În executare voi avea șciu bine, și veđ însu-mi, destule lipse, în modelarea caracterelor însă cred că am dovedit că am fost atent și consecuent!

Am fost lung în această rectificare, o recunosc, te vei fi urit cetitorule, de atāta vorbă; să me ierți însă de asta dată, căci de comun omul pentru ȳla sa e neobosit în adunarea jarului; și afară de acea imputările dlui Ghimpescu spuse scurt, eu am trebuit să le combat cu motivele mele.

Dlul Ghimpescu i mulțămesc din inimă pentru atențiunea ce a arētat pentru lucrarea mea modestă, și pentru elogiurile ce-mi face. Aprecierea criticilor e singura resplată a nimernicilor de scriitori romāni, după ce publicul cetitor e atāt de rece față de lucrări romānești. Drept are dl Ghimpescu, că de ar aștepta beletristicii noastre un folos dela publicul romānesc pentru ostenele lor, ș-ar putē pune pofta în cuiu și pēna să o arunce în foc. Cel ce scrie romānește, totdeauna e espus să învêlesca slănină în opera sa, de ar fi ca cap d'operă chiar!

Asta e și încurăgarea mea; îmi cade rău se înțeleg, și curagiu să-mi mai cerc puterea publicul romānesc nu-mi prē intinde, me mângăiu însă, că și alți scriitori mai buni și mai tari ca mine, o pățesc așa.

Și pe urmă, decă acesta rectificare pōte stērneșce în vr'un cetitor pofta de a ceti cartea din întrebare, la ce înainte spun că nu contez, să binevoiescă a scrie pe adresa subscrișului în „Viena I Universitāt“.

Primiți dle Redactor, etc.

Viena la 29 nov. 1881.

Ioan S. Paul.

E c h o.

Cronicarul „Universului ilustrat“ povesteșce anecdota următoare:

Într'o ȳi după prānȳ, cineva vine în grabă să caute p'un medic.

— Viu pentru stăpāna mea, dle, — i ȳise o servitōre fōrte mișcată. S'a otrăvit, s'a otrăvit din amor. Veniți, veniți iute, dle.

Medicul se duse și găsi întinsă p'o canapea albastră ca cerul, o frumoasă damă blondă, otrăvită în adevēr, dar fōrte ușor, destul ca să pară a fi, prē puin ca să mōră. El o vindecă pe dată.

A dōua ȳi, un domn să presintă la medic a casă.

— Ieri, domnule, — ȳise acest domn, — ați avut bunavoință d'a da ajutor dnei Z. Viu să vă mulțămesc, și în același timp să vă aduc... și ȳicēnd acēsta, el pune pe mēsă un fișic de 5 napoleoni.

Apoi pe cānd medicul îl petrecea:

— Biēta femeie, — ȳise el, — i se spusese că am să me ȳnsor; atunci de desperare a luat otravă, mi-a mărturit-o adineori... În sfērșit, pentru mine, domnule, pentru mine a voit să se omōre.

A dōua ȳi medicul primeșce visita unui alt domn care i spuse tot același lucru cu o mică schimbare:

— Biētă femeie... din cauza mea... ea m'a găsit cam rece în ȳilele din urmă. A cređut că n'o mai iubesc, și atunci perđēndu-șu capul... Adineori ea-mi mărturi totul. Din norocire ați alergat și ați scăpat-o. Crede doctore în recunoștința mea, crede în eterna mea recunoștință.

Pe lângă acēsta un nou fișic de 10 napoleoni, i se îmnână.

Temēndu-se să nu compromitā pe tinēra clientă, medicul nu îndrāsni să spue că a mai fost plătit. Ia și a dōua hārtie. Cu tōte aste este un om cinstit... are scrupulele sale, și apoi nu se supēră să mai vedă pe tinēra femeie care s'a otrăvit din amorul pentru atāta lume... Soseșce...

— Scumpe doctore, mântuitorul meu, intră.

S'așēđă și începe să povesteșcă istoria. I esplică că doi domni au venit deja, dar la āntāiul cuvēnt, ea-l opreșce:

— Numai doi, — i ȳice rīdēnd; — du-te iute atunci, trebuie să vie un al treilea, acum a plecat dela mine să vie la dta.

Și pe cānd medicul coborā scara, ea i strigă de sus:

— Dar să știi, doctore, că nu va fi nici acesta cel din urmă.

Literatura si arte.

„Lira Mea“, colecțiunea de poesii ale redactorului acestei foi, e deja tipărită până la ultima cōlă. În sēptēmāna viitōre va începe și compactorul broșarea și legarea, și apoi cartea se va espedā numai decāt on. abonanți. Rogām de nou onorabilele persoane, cari ne-au făcut onōrea d'a colectā abonanți, să binevoiescă a ne trāmite listele de abonamēt, dimpreună cu eventualul rezultat al colectării.

Curs sistematic de stenografia romānă, întocmit în 24 de lecțiuni, de Eugeniu Sucevanu. Acest curs, lucrat după sistemul germānului (Gabelsberger și cu adoptarea căruia la limba romānă de mult se ocupă dl Sucevanu, eșu în fine de sub presă, într'o frumoasă edițiune de 72 pagine. Prețul acestei broșuri e de 1 fl. 20 cr. sēu 3 lei. Cine ar voi să se însărcineze cu procurarea și vēndarea opului, se pōte adresā la autor în Viena, Mariahilferstrasse, 51.

Diaristic. „Miscarea Liberală“ se numeșce un nou diar apărut la Piētra; va eșu odată pe sēptēmānă.

Biserica si scōla.

Maj. Sa regele a dāruiit comunei bisericēșci gr. or. din Găinari 100 fl. pentru zidirea bisericei acelei comune.

Facultate teologică în Bucureșci. Lipsa unei facultăți teologice la Bucureșci se simțea de mult. În fine s'a realizat și acēsta dorință. Numita facultate s'a inaugurat în sāmbeța trecută. Cu acēsta ocaziune ministrul de culte, dl V. A. Urechia, pronunțiā un discurs. Mitropolitul i rēspunsē, mulțāmīnd în numele si-

nodului și al seului guvernului. În fine în numele profesorilor acestei facultăți, arhiepiscopul Inocenție, rosti câteva cuvinte. Apoi mitropolitul, însoțit de ministrul de culte, intră în sala destinată facultății de teologie, binecuvântând și sfințind această sală.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Dr. Iosif Gall*, fost referent la curtea de casațiune, fiind ales deputat, s-a dat dimisiunea din postul ce ocupase, și în săptămâna trecută se despărți de colegii săi, dându-le și un banchet. — *Dr. Dimitrie Ghica*, președintele senatului României, luni deminea în momentul d'a ești din casa sa la București, a alunecat și s-a scrintit piciorul; medicii susțin, că nu e rupere a osului, cu toate aceste principiele nu va pute umbra vr'o șese săptămâni. — *Dr. Ferikidi*, ministru de justiție al României, s'a numit ministru plenipotențiar la Paris.

Corpurile legiuitoare ale României s'au deschis în duminica trecută. Mesagiul de tron, cetit de regele, accentuează, că acum s'a deschis pentru prima-ora sesiunea ordinară sub forma de regat, recunoscut de toate puterile. Este mai interesant pasagiul relativ la cestiunea Dunării, care a și stărnit mult șgomot în diarele oficiose din Viena și Budapesta. Prin acesta se declară, că România nu va consimți la combinațiuni cari aru avé de efect, ca navigațiunea dela Porțile-de-Fer până la Galați să rămână supt acțiunea preponderantă a unei singure puteri. Apoi dice: „Nu voim a aduce nici o vătămăre altora; însă voim, siliți sântem a voi, libertatea absolută a Dunării, cel puțin în apele noastre, și sântem gata a face, în presinte și 'n viitor, toate sacrificiile pentru a asigura în toate privințele înlesnirea deplină a navigațiunii. Primim regulamentele cele mai severe pentru a garantă libertatea tutor pavilionelor, primim o supraveghiare cât de ageră în ceea ce priveșce aplicarea lor; voim însă tot-d'odată ca acele regulamente să fie aplicate, în apele române, de autoritățile române; căci, lăsând chiar la o parte, pentru un moment, dispozițiunile tratatelor și dreptului ginților, cari sânt în favoarea noastră, avem în vedere, că nimeni nu este mai interesat de cât noi să asigure libertatea și înflorirea navigațiunii pe acest fluviu“.

Hymen. *Dr. Romul Mangra*, teolog absolut de diecesa Aradului, și ales preot la Rontău lângă Oradea-mare, la 21 noembre s'a cununat cu domnișora Ecaterina Ardelean în Beiuș. — *Dr. George Bobes*, cleric absolut și candidat de preoție în archidieceasa Sibăului, la 26 nov. s-a serbat cununia cu domnișora Maria Măcelar. — *Dr. Ion Tomescu*, otelier la „Pomul Verde“ în Craiova, la 20 noembre s'a încredințat de soție pe domnișora Matilda Popescu din Timișoara.

Desvelirea statuei lui Heliade Radulescu se face la București ați sâmbătă. Programa publicată înainte a stabilit următoarele puncte: La orele 12 garda cetățenescă cu musica va ocupa loc d'a dreapta și d'a stânga statuei în fața bulevardului. Autoritățile și persoanele invitate vor ocupa locurile rezervate de comitetul statuei. Principele D. Gr. Ghica, președintele comitetului, va deschide solemnitatea. (Acest punct însă nu se va pute esecula din cauza bôlei principelui.) *Dr. Hășdeu* va ține un discurs în numele comitetului statuei, ministrul instrucțiunii publice *Dr. V. A. Urechia* va răspunde. *Dr. G. Sion* va pronunția un discurs în numele Academiei. În urma acestui discurs statua se va desveli și musica va cântă imnul național. Se vor depune apoi cununile pe treptele statuei. Solenitatea se va 'nceheia prin cântarea muziceii și retragerea gardei. Din incidentală acestei solenități făcurăm și noi loc în nrl

presinte al foi noastre, unei conferințe asupra lui Heliade.

Portretul lui Ștefan cel mare. În ședința ordinară din săptămâna trecută a Academiei P. S. Sa părintele Melchisedec a făcut o comunicare însemnată asupra unui portret nou al lui Ștefan cel Mare, găsit la Cernăuți și pe care *Dr. Nicolau Ionescu* l'a confirmat de autentic, comparându-l cu un altul dela biserica Sf. Nicolae din Iași, portret despre a cărui descoperire s'a raportat în nr.ii din urmă ai foi noastre. Comitetul pentru rădicarea statuei marelui erou Ștefan în Iași va lua prin urmare măsuri pentru 'nlocuirea capului statuei cu un altul după acest portret găsit. Statua până acum nu este încă terminată.

Despre români la Paris, diaristul Camille Farey a ținut zilele trecute o conferință interesantă, povestind impresiunile sale din Orient și în special în România pe timpul reshoiului din urmă, la care a luat parte ca corespondinte de diare. Făcând comparațiune între ambele maluri ale Dunării, autorul constată o mare diferență. Comparațiunea între Serbia și România nu e de loc măgulitoare pentru cea d'ântăiu. Treceți din Serbia în Bulgaria, fiorul ve cutremură și mai mult! Treceți Dunărea la Giurgiu, veți respira. Civilizațiunea a intrat în România iute. Conferențiarul cetii și poesia: „Deșteptarea României“ și încheiă cu urări la viitorul acestei țeri pline de viață.

III. Publicațiune despre contribuțiile încurse la comitetul beiușan în favoarea gimnasiului gr. c. român de Beiuș. (Urmare.) 17) *Dr. Demetriu Grecu* v.-protop gr. cat. din Silha dela: Aureliu Jechimu preot gr. cat. Racovița 1 fl. Elisabeta Jechimu preotésă Racovița 1 fl. Simeon Popoviciu, Racovița 1 fl. Nicolau Crestescu posesor Racovița 5 fl. Vincentiu Murariu preot gr. or. Racovița 1 fl. Ioan Ianculescu econom Racovița 1 fl. Rista Galoșe econom Racovița 50 cr. M. Borchescu econom Racovița 1 fl. Ioan Curtu econom Racovița 1 fl. George Berariu econom Racovița 50 cr. Ignățiu Pilliș comerciant Racovița 50 cr. Nicolau Stoia jude com. Racovița 50 cr. David Rechnitz comerciant Racovița 50 cr. Ioan Remneanț econom Racovița 50 cr. Ianes Daminescu econom Racovița 50 cr. George Barbos not. Hittiyás 1 fl. N. Veitzmann comerciant Racovița 50 cr. Alesandru Pecurariu șumar Racovița 2 fl. Ioan Stoia econom Racovița 1 fl. Nicolau Todorescu faur Racovița 50 cr. Constantin Berariu econom Racovița 50 cr. Parascheva Miuteșe economă Racovița 40 cr. Ioan Avram preot gr. cat. Hittiyás 1 fl. Alesandru Ioanoviciu econ. Hittiyás 50 cr. Iacob Gruner neguțator Hittiyás 50 cr. Todor Roșiu econom Hittiyás 20 cr. Mauritiu Schurer arendator 25 cr. Ioan Borbély faur Hittiyás 50 cr. Biserica gr. or. din Hittiyás 1 fl. 73 cr. Comunitatea gr. cat. din Budinț 2 fl. 34 cr. Pavel Martin preot gr. cat. Budinț 1 fl. Cristina Martin preotésă Budinț 50 cr. Iosif Farcaș econom Budinț 40 cr. Ieonie Maranescu economă Budinț 20 cr. Pavel Farcaș econom Budinț 20 cr. Achim Martin econom în letar 20 cr. Adam Farcaș econom Budinț 20 cr. Nicolau Zsivca econom Budinț 20 cr. Elisabeta Zsuceu economă Budinț 20 cr. Nicolae Farcaș econom Budinț 20 cr. Ioan Farcaș docinte gr. cat. Budinț 25 cr. Ioan Popu preot gr. cat. Susanovet 1 fl. Elisa Popu preotésă 50 cr. Ștefan Bocu econom 20 cr. Demetriu Grecu v.-protopop Silha 1 fl. 33 cr. Suma 35 fl. — 18) *Dr. Ioan Moga* Sibiu 5 fl. (Va urma.)

Proprietar, redactor răspundător și editor:

IOSIF VULCANU.

ceva nu întâlnise pân'acum, deci socoti a-ș face mai des serbarea a o întâlni.

Și se vedeți, cu acest nou interes, i peri și indispoziția avută. Începă dar de trei ori la șa a trece pe acolo, în paradie mare.

Ninu se miră de atâta chicheli ce dase de stăpânul său. Cēs pe cēs sta la oglindă sucindu-și mustețele, acuș gășind că „Waffenrock“-ul nu se alipeșce din destul, acuși că „boconci“ erau prē largi și nu străluciau. Ori când gășia sminteli, bagsēmă nu-și eră destul de frumos, căci mai oftă una a pagubă după pērul ce ornase odinioră așă fantastic fruntea sa — care însă cădă jertfă pe altariul patriei...

Nu-l mai răbdă a sta între patru pereți; cătu-i diulica preumblă, până întră întunericul și chiar omeții pe stradă se răriau. Remănea de multe ori la tufă, de nu se ivia câte un camerad noptatic, ce-i spunea că „Passirschein“-ul sună numai până la meșul noptii.

Din aste neobosite mișcări corporale i se restaură apetitul, și ore cum pe nesimțite peri și repulsiunea ce avea pentru femei. Bălana copilă aș i făcuse cu ciobul, aș cu diochiul — destul că eră schimbat în asta până la fiere. Călcase sub picior jurămintele, dase de valma cu tōte propusurile, căci din glumitōrele paradări, se prefăcū un interesant joc de simțiri.

Fēta, ce-i drept, căută naivă și copilăroșă, dar în procopsita lume de acum, ce fetiță iese din „Pension“ fără a nu fi avut un roman mai mare, ori mai mic? Care din ele se nu cunōșcă anumite versuri seu scrișori, ce abiă se pot ceti cu ajutorul oglindei ori a luminei de spirt? Apoi unde nu se iau florile, aș colorile ca tălmaci a tinerelor taine?

Destul, aste fac la olaltă educațiunea unor pensionate moderne, la care năvăleşce glōta orbilor a-și da copilele, și banii căștigati cu muncă onestă...

Naiva nōstră croină eră un āngerăș; bucle de mētasă incungiurau fața ei drăgălașă. Ochi avea ca viorul, ier niște buze ca cirēșă cōptă. Și peste întrēga ei ființă ceva vivace și primăvēros.

Ce eră Piroșka lângă ea? Oh! o umbră, alta nimica. Iancu recunoșcea fără sfiere, c'a fost o greșelă de gust, și că întrēga iubire cătră ea culminase numai în esaltarea inchipuirii, și nu în inima sa.

Adelei redicase acum altar, ei se închină cu ardōrea cea mai vāpăioșă. Sciea că are spirit viu, o aușise vorbind franțuzeșce ca apa, și că se trăgea din viță bună, vediră familiile cinstite cu care umblă.

Nu-i se putū apropiā, spre a-i vorbi gură la gură, dar de aste descoperiri săltă inima voluntarului, căci cu fală putea se-o ducă părinților sei ca noră. Ce triumf asupra dușmanilor de-o parte; ce fericire pe el, de alta parte?

Emilia Lungu.

(Va urmă.)

La desvōlireea statuei lui Eliade.

Salutare, sânt apostol; salutare, o martire,
Ce, rupēnd liņolul morții, sfărmand pētra mormēntală,
Ne reapari astădi nōuē plin de falnică mārire,
Purtānd laurii pe frunte și 'n māni palma triumfală!

Căci tu ești dintr'acei omeni mari la suflet, mari la minte,
Ce mormēntul nu-i încape, ce 'nfruntānd cumplita sōrte,
Fără se s'abată 'n cale, merg mereu tot înainte...
Pentru carii nu-i cădere, nu-i uitare, nu e mōrte.

În genunchi, copii și mame! voi, bētrāni, cu fruntea golă,
În genunchi! Geniul țērii peste mōrte a călcat

Ș-avēntat la nemurire, din mormēntu-i aș se scōlă,
Îmbrăcat în haine albe, alb ca sufletu-i curat!

Priviți fața lui senină, inundată 'n strălucire,
Priviți fruntea lui încinsă de-aureola cerēșcă,
P'a lui buză se desēmă a triumfului zimbire,
Ochii lui inōtă 'n flacări, gura lui stă se vorbēșcă...

Da, Părinte, -i drept ca țēra la picōre se-ți aștērnă
Flori la astă sērbătōre și-al tēu cap se-l incunune;
Da, cu drept e ca urmașii în genunchi se se prostērnă,
Însuflați de pietate înainte ta Tribune!

Căci, luānd armă dreptatea ș-adevērul drept egidă,
Dintr'o miseră colibă în palate te-ai suit,
Și-al tēu pept bătut de valuri, turmentat de grea obidă,
Oțelit în dese lupte, s'a schimbat într'un granit!

De trei ori întinse lacom scriptōrul cu patru ghiare
Aripi triste-asupritōre peste-a țērii sante mōște;
De trei ori simți el însă la focōsa ta cătare,
Aripele-i săgetate și 'nvēțā a te cunōșce...

Ura, négra lăcomie, uneltirile străine
Îți clădiră 'n întunec un supliciu crud, amar;
Însē la lumina țilei el se prefăcū 'n ruine...
Ș-astădi ele vēd în locu-i ridicat un sanctuar!

Tu vēduși cum fii țērii, încārcați de lanțuri grele,
Cufundați în letargie, își uitaseră de sine
Și-ș perdurā ēnsuși graiul și, dați pradă sōrții rele,
Ei serviau în nesciintā tiraniilor străine;

Dar din lunga adormire, la aușul vocii tale,
Se deștēptā tari și falnici, sfarmā lanțul lor greoi,
Și invēțā a cunōșce pe dușmanii țērii sale,
Și din sclavi fără de nume ese-un popul de eroi!

O! tu, fiule-al lui Lazăr, ce trāmis de providință,
Ca se chiāmi un popul mare dela mōrte la viēțā
Și din nōpte la lumină, ai sădit în el voință,
I-ai dat viitor și nume, i-ai dat glorie mārēțā;

Tu ești un lucēfer splendid, a cărui rađă divinā
Se va prelunđi prin seculi peste țēra ce iubeșci;
Tu ești sōre-al națiunii, ce-ai aprins cu-a ta lumină
Caldă, binefăcātōre, inimele romāneșci!

Salutare, sânt apostol, salutare, o martire,
Ce rupēnd liņolul morții, sfărmand pētra mormēntală,
Ne reapari astădi nōuē plin de falnică mārire,
Purtānd laurii pe frunte și 'n māni palma triumfală.

Căci tu ești dintr'acei omeni mari la suflet, mari la minte,
Ce mormēntul nu-i încape, ce 'nfruntānd cumplita sōrte,
Fără se s'abată 'n cale, merg mereu tot înainte...
Pentru carii nu-i cădere, nu-i uitare, nu e mōrte!

Nicolae Barbu.

Suveniri și notițe de călētorie.

(În Transilvania, Romānia și Dobrogea.)

(Urmare.)

Tot đicala cēea a Romānului mai đice: Un ovreu
inșelā pe cinci Romāni, un grec inșelā pe cinci ovrei
și un armean inșelā pe cinci greci; adeca un grec in-
șelā pe 10 Romāni, ier un armean pe 15.

— Dar sciiți dvăstre cine este armeanul, și din cine este făcut? — ne întrebă grecul. Să ve spun: Un ovreu altuit în un țigan e un armean.

Cu de aceste glume ne-am petrecut foarte bine până veni kelnerul neamț și ne avisă să mergem la măsă. Când am terminat, nu eram departe dela Cernavoda. Strig la kelner să vină ca să-i plătesc, îmi răspunde și acuma „gleich“ apoi nu-l mai ved. Când eram să ne dăm jos din vapor, vine cu socotela. Fac comparație cu tarifa și află mai mult cu 1 fl. Dar să veți obraznicie?! Îmi spune cumcă tarifa nu este esactă. El a cređut, cumcă imbulđit de scurtimea timpului voiu tăce și nu voiu căută după adevăr, dar s'a înșelat. Chiem numai decât pe căpitan și i descriu lucrul.

— Ce ai de plătit dle? — me întrebă căpitanul.

I spun.

— Primește banii numai decât! — se adresă cătră kelner.

I primește, dar mai primește un ce care m'a făcut să-mi pară rău de pașii ce i-am făcut eu.

— Ți multumesc dle de acesta destăinuire. A făcut mai multe de aceste, însă pasagerii au rău obicei, căci prefer a face denunțări la publicitate, decât a-mi spune mie. Voiu grigi ca de aceste să nu se întâmple.

XXVIII.

Dobrogea. De câte ori pronunțiu acest cuvânt, totdeauna mi se grămădesc o mulțime de gândiri și amintiri de neplăcută aducere a mințe. Totdeauna îmi revoc în memoria fatalul congres din iuliu 1878 ținut la Berlin, prin care s'au făcut hotăriri atât de nedrepte față de România și cu deosebire față de purtarea ei vitejescă în resbelul trecut, în care s'a aflat de bine a se rupe o costă din trupul României, a se luă cu puterea și trunchiul remas din Basarabia. Totdeauna îmi reamintesc apărarea și protestul bărbătesc și rezolut ce au redicat în acel congres cei d'antăi bărbați de stat ai României I. C. Brătianu și M. Cogălniceanu contra acestei fapte nedumerite. Totdeauna îmi amintesc cu durere de art. XLIV al celui congres, prin care se deschid ovreilor drepturi în România și de art. XLV și XLVI prin cari se împune retrocedarea Basarabiei împăratului Rusiei și în schimb i se dă Dobrogea. Nu pot uită nici odată impresiunea cea mare ce mi-a făcut protestul camerelor și a țerei întregi contra acestor articoli. Resoluția, bărbăția și curajul cu care a știut România să pășescă întru apărarea drepturilor sale, apoi unirea și solidaritatea țerei întregi fără deosebire de coloare politică, începând dela Domn până la ultimul țeran, la care a știut să se redice țera întregă, toate aceste au câștigat a două victorie, o isbândă pe terenul moralității publice, a cucerit Europa justă și umană din nou, și i-a ascurat simpatiile lumii de bine și prin acesta viitorul.

O țără care se scii redică atât de sus când este vorba de cestiuni de importanță așa mare, merită să fie iubită, merită să fie ajutată în progres, merită să aibă un viitor strălucit.

Dar să las aceste pentru péna istoricului și să revin la Dobrogea!

Dobrogea s'a dat României cu titlu de compensație pentru Basarabia. Însă acest titlu nu este corect. Dobrogea a mai făcut parte și altă dată din România, apoi are din vechime o poporație în majoritate românescă. Afară de acesta decât nu i se luă Basarabia, eră pré mică compensație față de jertfele și sângele vârsat cu vitejie admirabilă pe malul Dunărei și pe costele Balcanului.

Dară ce să faci până când destinele staturilor și

ale ginților se conduc și se guvernază de cunoscutul principiu diplomatic: „forța primează dreptul“ (Gewalt geht vor Recht), până atunci poporele cele mici trebuie să capituleze cu dreptul în mână. Însă să sperăm, că vor veni vremi mai bune și pentru poporele cele mai slabe; să sperăm, cumcă dreptul, dreptatea și adevărul vor seceră cele din urmă victorii în lumea civilisată.

Cred că voi face un serviciu binevenit decât la acest loc voi face cunoscut pe cetitor în trăsuri scurte în acesta nouă parte a României.

Dobrogea face a 9-a parte din teritoriul țerei întregi, are un areal cuprindând și delta Dunării de 14,758 kilometri pătrați seu 1.475,800 hectare.

Dl P. S. Aurelian* ne dă următoarea descriere a Dobrogei:

„Configurațiunea teritoriului este variată și înfăcișează serii de ondulațiuni. O mulțime de văi roditoare și recorese străbat despre Dunăre în interiorul țerei.

„Localitățile de pe țărmurii Dunărei sunt supuse înecărilor când se revărsă fluviul. Figuri palustre bântuiesc localitățile în urma acestor revărsări.

„Dobrogea este împărțită în două județe: Tulcea și Constanța“.

De județul Tulcea se ține și delta Dunărei cu un areal de 2037 chilom., iar 2320 chilom. sunt acoperite cu bălți, mlaștine și iezere. În delta Dunărei se află o mulțime de insule. Cele mai însemnate sunt: Leti cu orașul Eski-Kilia, St. Georgiu, Dranov. Județul are 7 comune urbane, 70 rurale cu 113 sate. Cele urbane sunt: Tulcea, capitala județului, Sulina, Babadag, Măcin, Isaccea, Kilia vechie și Mahmudie. Are 4 plăși seu cercuri administrate fie-care de câte un subprefect (szolgabitir).

Județul Kiustenge (Constanța) are 5 plăși cu cele 5 comune urbane, capitalele pentru plăși și anume: Kiustenge capitala județului, Mangalia, Megidie, Hirsova și Cernavoda. Are 184 comune rurale cu 235 sate.

Afară de marea neagră și Dunărea de cari este închisă Dobrogea, și afară de lacurile cele multe, n'are ape curgătoare de ceva importanță. Drumuri de comunicație sunt foarte puține, ceea ce este păgubitor pentru comerț. Sper cumcă buna administrație ce au introdus Românii în Dobrogea va îngriji ca în scurtă vreme să fie crucișată cu șosele bune. Între comunicații mai amintesc drumul de fer dintre Cernavoda și Constanța construit de o societate englesă sub domnia turcescă, pe care dl Aurelian cu tot dreptul îl numește crâmpeiu.

După recensimentul publicat de cătră oficiul central de statistică la 1879, poporațiunea Dobrogei este 106,943 locuitori. În genere, subtrăgându-se arealul mlăștinilor din județul Tulcea, vin pe kilometru pătrat 8—9 locuitori. În județul Tulcea însă este poporațiunea mai desă. Pe un areal de 5642 chilom. p. se află o poporație de 76,707, adeca pe un chilom. p. vin 13.5 locuitori, pe când în județul Constanța pe un areal de 6796 chil. pătrați, este o poporație de abia 30,236 locuitori, va să dică 4.5 locuitori la un chil. patr. Majoritatea poporațiunii se află la malul Dunării și a mării negre. Disproporția acesta se esplică prin resbelurile multe ce s'au purtat în acesta parte a Dobrogei, apoi prin administrația rea turcescă.

Poporul agricol nici odată nu se încumetă să-și bage sēmënța în pământ, pentru că se temeă cumcă Cercheșii și bașibozucii nu-i vor permite să guste rōdele. De aci ne esplicăm, pentru ce cea mai mare parte a poporațiunii se ocupă și astăzi cu comerț, in-

* „Țera noastră“, schițe economice de P. S. Aurelian, ediția a II, 1880.

dustrie, pe lângă lacuri, lângă mare și Dunăre cu pescuit.

După naționalități se divid cei 106,943 locuitori: Români 31,177 suflete, Bulgari 28,715, Turci 16,483, Lipoveni 10,058, Tătari 6,540, Ruși 6,162, Greci 3,195, Germani 2,471, Evrei 1,051, Armeni 803, alte naționalități diferite 308.

Tot la anul 1879 se aflau în Dobrogea peste tot 85 școli cu 3683 elevi, adică la 100 suflete vin circa 345, cari au cercat școla.

XXIX.

Bine face guvernul român, decât trimite comisiuni din oameni de specialitate, cari să studieze acesta țară din toate punctele de vedere, pentru că numai aceste studii vor da îndrumările și direcțiunea cea adevărată în care trebuie să se lucreze pentru ca Dobrogea să devină la acea însemnată comercială și cu deosebire agricolă ce o reclamă poziția ei atât de favorabilă, și la acea însemnată ce o așteaptă viitorul României. Bine face, că se îngrijește de acest petec de pământ până acuma pustiu carele aflându-se la gurile Dunărei, între Dunăre și mare ca o semi-insulă, poate să promoveze interesele țerei pe calea comerțului în modul cel mai eminent și să i aducă foloșele cele mai mari.

Puțin s'a studiat până acuma acesta mică țară. Dar ce să faci? Împregiurările au fost de așa natură, a fost dată uitării. Cu deosebire din punct de vedere geologic și botanic a fost studiată mai puțin.

Studii geologice importante și mai detaiate, nu cunosc afară de ale eruditului meu profesor dela Graz dr. K. F. Peters, publicate mai întâi la 1866 în analele Academiei de științe din Viena apoi în „Oest. Revue“ * și la 1876 în biblioteca științifică internațională, vol. al XIX. **

Știu cumcă nu mulți vor fi cari vor avea deosebit interes a cunoaște Dobrogea din aceste puncte de vedere. Cu toate acestea îmi voi permite a împărtăși la acest loc o scurtă descriere geologică a Dobrogei seu mai bine zis, o scurtă dare de seamă despre rezultatul studiilor făcute până acuma pe acest teren.

Unii îmi vor reflecta poate cu tot dreptul, cumcă acesta descriere nu are loc în o revistă literară, cum este „Familia“, ci ar avea loc în o foie de specialitate, în o foie cu un caracter mai științific, precum este „Revista științifică“ din București.

Sunt motive cari me împedecă a face acesta, despre cari însă nu pot vorbi la acest loc, de aceea me rog să mi se ierte acesta nepotrivire.

Balcanii și Carpații formeză acele însemnate catene de munți din Europa, printre cari curge bătrânul Istru și dela cari primește densul însemnate riuri și riurețe. Formațiunile acestor munți au contribuit și contribuiesc neîncetat la nașterea formațiunilor geologice de pe ambele maluri ale Dunărei. Cu aceste formațiuni geologice stă în legatură mai deaproape și structura geologică a Dobrogei. Dl Peters, carele a studiat și Carpații și Balcanii, constată cumcă formațiunile geologice ale Dobrogei sunt mai deaproape inrudite cu cele ale Balcanilor decât cu ale Carpaților. Dar și configurațiunea terenului ne învătă cumcă munții Dobrogei sunt a se considera ca o continuare a munților balcanici cari din ce în ce se coboră mai jos dealungul Dobrogei, până ajung a formă un șes mare de circa 100—200 metri peste nivelul mării.

Munții Dobrogei se întind dealungul țerei până la

gurile Dunărei (Delta) unde se termină în un grup de munți ce-și înalță vârfurile până peste 500 metri. (Sakar-Bair are 515 m. *) munții dela Tulcea și Babadag.

Ajungând la Silistria, de unde începe Dobrogea, se constată cumcă delurile de aci sunt compuse din straturi ce aparțin formațiunii cretose, ier mai din jos de aci la baza straturilor de Löss vin la ivelă straturi jurasice foarte pronunțate.

La Rassova toate văile câte se vârsă în Dunăre sunt tăiate în calcar și marnă, cari prin resturi organice dovedesc a aparținé în parte la etagiul Malm și în parte la cel Tithonian. Acest calcar și marnă se ridică mai în lăuntru țerei până peste nivelul Lössului carele ajunge la 170 m. peste mare.

Cel mai frumos etagiul de Malm se află la Cernavoda în stânci (roce) unde s'au descoperit conchiliile (Dicerias monstrum, Pteroceras Oceani.)

Nu mai puțin interesante sunt rocile calcarice dela Topalo, avute în Brachiopode. Spre ost dela Topalo în depărtare de circa o milă și jumătate se ridică un grup de munți numiți Allah-bair (muntele lui Ddeu) compus în precumpenire de calcar alb ce aparține formațiunii cretose superioare. La basa acestui grup începe un sistem de vechi sisturi verzi și de Grünstein, care grup se estinde de aici spre nord pe sub Löss până la marginea sudică a grupului de munți dela Babadag.

Acest grup de munți a fost mai înainte foarte avut în păduri, dar poporele câte s'au pândat pe aici au contribuit toate de a rândul la devastarea lor. Mai mult însă le-au devastat Tătarii colonisați aici pe la 1855 și Cercheșii importați pe la 1864.

Acești munți aparțin prin marna calcarie și arenacee formațiunii mijlocie de cretă și prin acesta formațiune stau în legatură cu așa numitul tărâm subbalcanic ajungând în unele locuri până la înălțime de 350 m. peste marea neagră.

Formațiunile geologice sunt de mare însemnată pentru geologia Dobrogei, pentru că la pôlele lor sudice și nordice au o structură foarte complicată. La pôlele din partea sudică un val puternic de porfir cuarțos desparteșce șisturile verzi aparținătoare formațiunii cretose la care spre sudvest se asociază și o stâncărie de granit de multă asemănare cu Syenitul, ce formeză cea mai înaltă culme a țerei, (Sakar-Bair de 515 m.), și în urmă se mai asociază mici porțiuni de calcar jurasic și de Trias ce se ivesc ici coala din Löss. Pôlele de partea nordică a acestui grup sunt formate în parte predominantore din stânci calcarice aparținătoare formațiunii Trias inferioară și mijlocie.

O iconă geologică interesantă ne înfățișeză regiunea nordostică a Dobrogei dela Delta Dunărei. Sub Löss carele acopere și aci celelalte formațiuni, zac ascunse tot felul de stânci aparținătoare formațiunii Trias, de sub care numai ici și coala se ridică câte o înălțime mai însemnată. La țermurile Deltei se află bine desvelite. Pe insula Pop din lacul Rasim se află calcar conchiliar (Muschelkalk) foarte avut în fosile, ier de aci spre ost, la gura riurețului Dunaveț se cunoaște bine o bancă calcare aparținătoare la Jura superioară, de o colóre intunecată și avută în totfelul de fosile.

Șirul de munți Beștepe (cinci deluri) acoperiți ici coala cu frumoșe păduri se întind în direcțiunea principală a celorlalti munți din Dobrogea și formeză marginea sudică dela Delta Dunărei.

Dr. A. P. Alexi.

(Va urmă.)

* Reisebriefe eines deutschen Naturforschers aus der Dobrudscha. „Oesterr. Revue“ 1865 IV—VII 1866 K. F. Peters.

** Die Donau und ihr Gebiet. Eine geologische Skizze v. Karl Ferdinand Peters, Professor an der Universität in Gratz, p. 334—372.

* Geschichte der Bulgaren von C. I. Jirecek Prag 1876 pag. 12.

N'am cui se me 'nered.

rin păduri cu șuer trece-al tómei vânt,
Frunzele brumate pică la pământ.

Florile de vēră tóte veștedesc,
Amărite după vēră ce-o jelesc.

Amărită 'n suflet sânt grozav și eu,
Un secret apēsă vecinic sinul meu.

Câte-odată-mi vine sē me plâng la stele,
Sē le spun cu jale taina vieții mele.

Dar me 'ntorc și 'n gându-mi taina-o lánțuiesc,
Nici în cer cui sē me 'nered nu pot sē găsesc.

Măria Suciu.

Despre Heliade Rădulescu.

Conferință ținută la societatea „Concordia Română“ în București.

(Încheiere.)

3. Viața privată.

În această viață se resumă aproape tótă forța intelectuală și morală a eminentului bărbat Ion Heliade Rădulescu. Ca privat, dēnsul a avut un caracter de amicie pentru toți.

Blând și afabil, îmbrăcișă pe toți d'o potrivă. Tineri și bătrâni, săraci și avuți toți egalmente găsiu bune consilii la dēnsul.

Independința și perseveranța îl făceau sē fie curajos la estremeitate.

Luptele contra Rusiei și Austriei nimeni nu le-a raportat cu mai mult curagiu de cât Heliade. Satirele: Cobza lui Marinică, Măciașul și florile, sânt exemple satisfăcătoare și patente.

Ignoranța, vițiul, corupțiunea, veri-unde își găsiu loc, în colibă ori palat, nimeni nu le-a strivit ca Heliade, curagiu, care a atras asupra-i persecețiuni din tóte părțile, dar pe cari le-a îndurat cu o abnegațiune catonionă, căci scia că tóte le 'ndură pentru emanciparea țerei sale de ignoranță.

Acēsta dar este fotografia lui Ion Heliade Rădulescu, acēsta este viața sa, el s'a luptat necontentit pentru salvarea țerei sale, s'a luptat cu tóte pasiunile, spre a le sdrobi și a nu mai lāsă alta de cât pasiunea iubirii țerei sale.

Dar decă adi țera lui și a noastră o vedem sdruncinată de chiar parte din fiii săi, decă eminentul cetățen n'a reușit pe deplin în aspirațiunile sale, este că el s'a luptat cu omul chiar, avēnd de adversari pe ómenii cari trebuiau sē-l ajute în cauză; timpii însă și generațiunile viitoare se vor pătrunde mai bine de profețiile Heliadiste.

Poesia sa dedicată immortalului Schiller și care se pōte califică cu drept cuvēnt puterea poetică a lui Heliade în senectute, ca „Sburătorul“ în tinerețe, pōte exprima mai clar obscuritatea ideii ce lasă debila-mi pēnă.

Așă, poetul dīce :

„Între ai tei ai fost o Schiller,
Și ai tei nu te-au cunoscut“.

Avuși de adversar pe om, ș'alât ajunge :
Te iertă sē-i faci rēul, iēr binele nici mort ;
Insultă-l, te onoră ; striveșce-l, te adoră :
Dă-i glorie, onóre, te-mpilă de ultragiu ;
Dă-i patrie, dă-i nume, că el te-espatrieză,
Dă-i adevēr, dreptate, calomnia țe-e parte.
E orb, și-i dai lumină, el vede câte n'ai,
E mut, și-l faci cu limbă, te mușcă ca vipera,
Dă-i viitor, vieță, că-ți ia el și trecutul,
Realță-l pân' la ceruri, de viu te-afundă 'n iad,
Acesta e pecatul, séu omul cel cădūt !

A trecut un secol, și Germania tótă, ca un singur om, s'aredică în memoria lui Schiller, onorând suvenirea sa.

Noi, avēnd deja lecțiuni, dómnelor și domnilor, nu vom lāsă secolii la mijloc spre a onoră pe cei merituosi, și cu o oră mai nainte ne vom grăbi a dīce :

„Între noi ai fost Heliade,
Și noi te-am cunoscut“.

onorând astfel mai curēnd memoria sa.

Trecēnd prin viața literară a marelui învățat, am vedūt câte opere străine sânt traduse în limba română, și veri-cine le-a citit a putut sē vedă cu cât gust și farmec sânt lucrate, că nu se mai simte trebuință d'a fi citite originalele.

Apoi, în cele originale ale sale, câtă putere și inspirațiune poetică nu găsim, cât de mare originalitate de obiceiuri și limbă nu posedă ele?!...

Cine a citit poesia sa „Sburătorul“ și n'a fost răpit de acea putere nevēdută în alte regiuni din acele din cari facem parte, fără sē scim de unde vine?!...

O strofă numai dintr'acēsta poesie, prin care fēta se plange cătră mamă-sa sē se ducă sē-i găsească lēc când este cuprinsă de acea bolă sufletescă pe care sciința medicală n'o pōte remedii și pe care prejudiciile poporului o atribue altei puteri, va fi destul de elocuinte de a incredința pe ori-cine de puternicia inspirațiunii sale.

Copila din „Sburătorul“ lui Heliade, prinse de frigurile amorului, se plange cătră mamă-sa, care șade pe prispa casei, dīcēnd :

„Ori ce sē fie asta ! Întrebă pe bunica,
O sci vr'un lēc ea doră ? O li vr'un Sburător ?
Ori du-te l'alde baba Comana ori Sorica,
Ori du-te la moș popa, ori mergi la vrăjitor !“

Și după ce copila, cu tóte descântecile popei, ale Bunică-sei și ale tuturor vrăjitoarelor din satul séu și cele vecine, nu reușeșce a scăpă de focul ce o arde, ea cade victima Smeului, căci un Smeu e Sburătorul, și camaradele victimei, cuprinse de jale, vorbesc între ele de surata lor :

„O ! biēta fetișoră ! Mi-i milă de Florica,
Cum o fi chinuind'o !... Vedeți d'aia a slăbit ...
Și s'a pălit copila !... Ce bine-a dīs bunica,
Sē fugă fēta mare de focul de iubit !

Că 'ncepe de visēză și visu 'n lipitură
Începe-a se prefăce și lipitura 'n smeu,
Și ce-i mai faci pe urmă ? că nici descântătură,
Nici rugi nu te mai scapă ! ferēșcă Dumneșeu !“

Am ales acēsta strofă mai cu sēmă, spre a aduce înaintea domnia-vóstră un model de limbă adevērată românească, un tablou al obiceiurilor noastre de țēră, un credo fanatic al educațiunii trecute populare !

Sē trecem de aci la satirele sale.

Prin ele dēnsul lovia vițiurile veri unde le găsiă, fără însă a lovi individualitatea ori a jenă familia. Aceste sânt cruțate de satirele Heliadiste, căci prin ele

nu caută a lovi de cât sentimentul cădută veri al cui ar fi fost.

Aşă, în satira Cobza lui Marinică, în partea intitulată „buchetul”, adresându-se generalului Coronini, care pe atunci exercită influinţă în ţeră, şi care se află în Bucuresci cu ocazia invaziei austriace, i dice :

Dar eu s'e-ţi spun una,
Ce ȕic totdeuna :
Țera Romănescă,
E se nisuiescă
La un om pierdut,
La o secătură
Şi lăpedătură
TalioŃ vëndut?...
Tu s'e ne dai lege?
Om fără de lege?!...
Vin' o cu salame,
S'eu cu macarone,
Ori s'e joci cătei,
Ori cu clanaret,
Ori şi cu flaşnet,
Vin' o ori când vrei.
Ier cu arma 'n mână
S'e faci pe stăpân
La bietul român,
Mai ai tu vr'o v'ănă
De sânge Român?
O ce-adunatură...
Pupaţi-ve 'n gură!*

Dela nemȕi mânia sa dr'epă se întorce la ruşi. Aşă, pe când Rusia exercită forţa şi voinţa în România, şi pe lângă alte rele d'ensii îşi mai propusese şi exploatarea minelor ȕerei, boerii ȕerei de pe atunci, inspirati de adev'ratul patriotism, desvolt'eză energia lor, care paralisează şi respinge puterea ruşilor.

Heliade încă, cu satirica sa p'ănă, nu lipseşte a spune poporului actele m'uscălesci, indemnând pe popor s'e proteste la Domn.

Letă dar cum Heliade se exprimă în satira sa Măciuşul şi Florile, spre a demască pe ruşi :

„Un măciuş ghimpos selbatic
De prin locuri depărtate
Noduros, riios, iernatic,
Smuls de criveţe turbate,
Aruncat într'o grădină
Avuȕită, roditore,
Vrea s'e prindă rădecină
Între flori mirositoare.
Pir avea pe lângă sine,
Buruiena blăstemată
Ce se 'ntinde 'n mfi de vine
Jelostată, înţesată,
Şi t'ărâmu-'nteleneşce,
Îl usucă şi-l st'erpeşce,
Stinge n'cmul d'ori ce fl're,
Suge sucu din livede,
Fruct legume abia vede
Muncitorul cu sudore*.

Apoi măciuşul v'ed'end, florile intimidat' şi că ele i-au înȕeles planul, începe a le calmă recomandându-se în următorul mod :

„Dise că e de viȕa
Trandafirilor fâimosi,
S'e se bucare l'eliȕa
Şi flăcării năduroşi.
Îngâmfat d'a lui mărime,
Ca un fel de nobilime,
Că se trage dela nodă
Şi că simte pătimesce
La folos obştesc gândeşce,
Îşi puse s'un of în codă
Nodurosul mărăcine,
Şi creȕă că-i stă p're bine!...*

Drăc'icele ins'e de flori, cu totă recomandati'a lui Trandafir c'un of legat de codă-i, arată bariera ȕicându-i :

„Mei măciuşe, mei măciuşe,
Mei sp'ione, mei ploscaşe,
Dă-ne pace şi te cară,
Du-te dracului din ȕeră,
Eşti un procl'et mărăcine,
Nu ne aduci tu vr'un bine,
Piru ăla e rea pi'edă
Unde-apucă de-'ncuib'eză,
Bagă nasul, s'f'redeleşce,
Sapă locul, g'ăureşce.
Dă-ne pace şi te cară,
Du-te dracului din ȕeră!...*

Astfel de satire şi astfel de patriotism sciă a face valorosul bărbat Ion Heliade.

Tot patriotismul s'eu şi totă politica sa eră d'a înrădecină binele şi a întemeiă ȕera pe morală şi romănism.

Politica lui Heliade se resumă în morală, virtute, sciinȕe, arte, etc., şi în fine în tot, ce p'ote face mare şi puternică o naȕiune. El nici odată nu s'a reȕemat pe interesele meschine, cari fac bucuria personală a câtor-va fiinȕe; acest adev'er reese din şedinȕa sa ȕinută la Atheneu în 1868, intitulată : „Literatura politică”.

Sciȕi, ȕise d'ensul în ac'asta şedinȕă, cum se dice în limba în care s'a tratat pentru prima oră despre sciinȕe şi arte, în limba helenică voiu s'e ȕic, cum se numeşce urbea, cetatea, societatea?

Aceste obiecte se numesc Polis, politică, şi prin urmare politică va s'e ȕică sciinȕa ce se ocupă despre binele material şi moral al societăȕii!...

Cine se ocupă pentru a asigură prezentul şi viitorul naȕiunii, liberând pe om de jugul neaverei, de jugul ignoranȕei, imoralităȕii, de jugul din năuntru şi din afară.

Cine în fine se ocupă, pe lângă aceste, de fericirea cetăȕenilor, într'u a le infrumuseȕă câte v'ed şi aud, aceia nu se ocupă de cât de adev'rată politică.

Apoi, continuând eminentul cetăȕen cu analiza politice, adaugă :

Căȕi studiaȕi matematicile, aplicaȕi-le la inginerie, la arhitectură, la mecanică, le construcȕiuni de drum de fer şi alte căi, la plutirea r'furilor, la arta militară ; şi nu veȕi face de cât politica cea mai săn'et'osă.

Căȕi s'înteȕi filosofi, faceȕi ca sapienȕa v'ost'ă s'e afle cauzele tutor reledor cari chinuesc societatea, mai descindeȕi din regiunile supra-naturale pe pământ, până în colibeles miserabililor; mai lăsaȕi sistemele şi ve ocupaȕi numai de om; şi veȕi face cea mai sublimă politică.

Ac'asta dară este politica ce ne înv'etă marele maestru al bunătăȕii, Heliade, ci nu schimonositurile de aȕi, cari comit crimele cele mai mari pentru stat, sub egida politice şi a raȕiunii de stat.

Libertatea, independenȕa, religia şi patriotismul, s'unt cărȕile şi ş'cola Heliadistă.

Aceia cari fac aceste, fac cea mai bună politică, v'edută bine şi de Dumneȕeu şi de omenii iubitori de bine.

Este adev'rat că totă lumea, care face ş'cola lui Heliade, a recunoscut într'ensul pe omul progresului şi civilisaȕiunii, care e totdeuna universală, ci nu locală. Dov'edă de ac'asta e am'orea cu care a impresurat momentele de descindere în locul repausului a ilustrului cetăȕen.

Mai din t'ote părȕile acte de condolenȕă fură trimise familiei lui Heliade Rădulescu.

S. e. „Journal des Debats” din 24 maiu, „L'Independance Belgique” din 24 maiu, „Le comte Cavour” din 24 maiu, „L'Italie”, „El Americano”, jurnal spaniol din Paris, 24 maiu.

Călinclarul săptămânei.

Ziua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și serbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Dumineca	29	11	Muc. Paramon,	7 55	4 5
Luni	30	12	† S. Ap. Andreiu.	7 56	4 4
Marti	1	13	Pror. Naum.	7 56	4 4
Mercuri	2	14	Pror. Avacum.	7 56	4 4
Joi	3	15	Pror. Sofronie.	7 56	4 4
Vineri	4	16	† M. Varvara.	7 57	4 3
Sâmbeta	5	17	Cuv. Sava cel sfințit.	7 57	4 3

Din capitala României.

Dorul meu ferbinte, nutrit în timp de mai mulți ani, de a vedea odată frumoasa Românie, acest pământ plămădit cu sânge de eroi, în fine s'a realizat. Me aflu în capitala României. „Mi-am văcut visul cu ochii... De-acum pot să mor ferice!“

În septembrie, pe când eram în Orade, ve promiseseam, că, stabilindu-me în București, o să înștiințez din când în când prețuita dvăstre „Familie“, câte prin o corespondință, despre cele văcute și esperiate la frații noștri de dincolo de Carpați. Iată dară, că — de și cam târziu — vin a-mi împlini promisiunea.

Înainte de a vorbi însă despre București, permiteți-mi să ve spun una-alta despre călătoria mea până acolo, și cu deosebire despre intrarea mea în București.

Când me vedeam trecând pîntre munții ce despart Transilvania de România, me cuprinsese un simț neexplicaver de jale și melancolie. De o parte me bucuram, că peste câteva mominte voi pute să respir aerul acelei țeri frumoase, unde românul după secolul de sclăvie poate să trăiască în fine liber în adevăratul înțeles al cuvântului, unde a fi român și a simți românesc nu e păcat, ci virtute. De altă parte ieră me dureră sufletul, când cugetam, că me despărțesc pe un timp mai îndelungat de pământul unde m'am născut, unde am petrecut — în bine și în rău — cea mai frumoasă parte a vieții mele, unde trăesc în suferințe pârîntii, rudele și amicii mei, pe cari i-am lăsat privind în urma mea cu ochii scâlțați în lacrimi, și pe cari cine știe mai pute-voiu să-i ved cândva, seu ba!... Așa de cu drag aș fi vrut să me opresc în loc, și să pot stringe încă odată la pept pe toți aceia ce i iubesc și me iubesc!... Dar trenul care me ducea nu voia să știe de acesta nimic, ci durduind mereu, și resuflând nori de fum și de abur, se tērăia — ca un gigantic bălaur căcut din nori — și alunecă cu iuțelă tot mai nainte pîntre bătrânii Carpați.

Regret foarte, că din cauza timpului ploios, îndată ce am lăsat gara pompoasă dela Predeal și am intrat pe teritoriul românesc, a și întunecat de tot, de și eră încă abia pe la 5 ore p. m., și astfel n'am putut deosebi regiunile, pe unde am trecut dela graniță până în București.

Eră pe la 10^{1/2} sēra, când am ajuns la gara Bucureștilor.

Acı, dându-me jos din cupeu, mi se oferı numai decăt ocaziune de a cunoșce cum se cade pe renumiții birjari din București. O mulțime de birje așteptă și se imbulziă care de care spre locul de unde eșiau pasagerii ce aveau să între în oraș. Me așed îndată cu bagagiul în cea mai de aprōpe, și spun hotelul unde se

me ducă. Birjarul pocneșce cu sbiciul între cai, dar abia mergem doi trei pași, birja se acață cu cărâmbul în alta ce venia și remăn amēndouē țepenite în loc... „Hi! hi!... Mēi! să nu-mi sdrobești birja!... Mēi!! da omorı-mi-i caii?...“ — strigă cât putea din gură birjarul celalalt, și amēndoi se nisuiiau din tōte puterile să se pōtă cumva descăță, dar nu se puteau nici mișcă de mulțimea altor birje ce se tot imbulziau spre locul de eșire. Strigau amēndoi și se injurau unul pe altul reciproc, dând întru aceste necontentit cu sbiciul în cai, ce se svēcoliau încōce și încolo, fără a se putē mișcă din loc... Eu stam neclintit în fundul trăsorei, și așteptam cu nerăbdare să ved cum o să se sfērșescă acēsta comedie, ce nu me înveseliă nici decăt. Un servitor dela gară vēdēnd poziția neplăcută, în care me aflam, îmi apucă numai decăt bagagiul, și porni cu el spre o altă birje, ce stă mai de o parte, făcēndu-mi semn ca să-l urmez și eu, ceea ce s'a și întēmplat. În momentul următor eram cu bagagiul cu tot în altă trăsura. Și acuma urmēză partea cea mai interesantă a comediei. Birjarul cel d'ântăiu isbutind într'acēste a-și descăță cumva trăsura, vine făcēnd larmă și vre să iee bagagiul cu sila și să-l ducă de nou în trăsura sa; birjaul meu cel nou se opune; servitorul dela gară — un neamț — pretinde să-i plătesc nu șciu cāte centime pentru că mi-a mutat bagagiul; eu bag mâna în buzunar, dar nu apuc a scōte centimele cerute, până când birjarul meu nou, ca să scape de celalalt, trăsneșce cu sbiciul între cai; trăsura sbōră, și peste câteva minute — eram în București. Birjarul prim și bietul neamț at remas uitându-se cruciș unul spre altul.

Astfel am intrat eu prima dată în București.

A două și deminēță așteptam cu nerăbdare să ies dela hotel și să fac o preumblare prin oraș.

Bucureșcii este un oraș foarte mare în estensiune, și are multe părți frumoșe; dar oraș frumos în adevăratul înțeles al cuvântului numai de acum o să devină. Are edificii mari și frumoșe, cum sūnt: palatul universității, palatul „Dacia“, „Grand hotel du Boulevard“, „Hotelul imperial“ etc. cari ar pute ocupă loc onorific în ori și care capitală a Europei. Dar în nemijlocita apropiere a acestora zărești căsuli mici, și bătrâne, ce par a se rușină foarte, când se vēd în costumul lor vechiu, oriental, stând alătura cu surorile mai tinere și imbrăcate elegant după moda cea mî nouă. Numērul acestor zidiri vechi însă, cu deosebire în centrul orașului, scade pe și ce merge, și în locul lor se redică edificii nouē, pompoșe. C'un cuvēnt, Bucureșcii este un oraș ce acuma se renașce din ruine, acuma începe a-și schimbă toaleta vechiă, orientală, cu alta nouă și mai frumoșă, dela apus.

Estensiunea de tot mare a Bucureștilor vine de acolo, că locuințele vechilor boeri sūnt mai tōte încungurate de grădini spațioșe, și clădite astfel cam depărțitor una de alta, de regulă în intrul grădinei, și arare ori cu frontul pe stradă. Stradele sūnt atāt de numeroșe, încăt Bucureșciul în privința acēsta se pōte numi un adevērat labirint. Pentru înlesnirea comunicațiunii pe unele strade este introdusă calea ferată cu cai (tramway).

Strada cea mai frunte a Bucureștilor e „Calea Victoriei“ (mai de mult „Podul Mogoșiei“) ce taie orașul în două cam peste mijloc. Mulțimea diferitelor prāvălii care de care mai frumoșe și mai elegante, ce se vēd de alungul acēstei strade, numērul impunētor al trăsorelor * ce se alungă necurmat una pe alta cu sgo-

* Suma totală a birjelor cari circuleză nencetat pe teritoriul Bucureștilor, mi s'a spus că se urcă la 1500. Tōte sūnt elegante și provēdute tot cāte cu doi cai care de care mai bun și mai frumoși.